LAISVĖ
Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ
THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Savaitinis
Jungtinėse Valstijose $12.00
Kanadoje $15.00
Kitur užsienyje $15.00
Pavienio egzemploriaus kaina 25 centai

PRICE 25 c.

NR. 42 ★ ★ ★ ★ ★ ★ PENKTADIENIS, SPALIO [OCTOBER] 17, 1980 OZONE PARK, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ 69-IEJI METAI

KRISLAI

"Laisvės" vajus
70 m. jubiliejus
Yale universitetas
Sveikiname
Vytautą Kazakevičių
Tarybiniai kosmonautai

IEVA MIZARIENĖ

Jau mūsų vajus įpusėjo—pasiliko dar tik pusantro mėnesio laikotarpis. Negalime perdaug girtis su pasekmėmis. Prašome visus skaitytojus ir rėmėjus ateiti į pagalbą vajininkams. Lai mūsų užsibrėžtas tikslas sukelti $20,000 būna išpildytu.

□

Džiugu, kad jau gauname sveikinimų mūsų ateinančių metų laikraščio 70 m. jubiliejui. Stambią sumą ($2,000) prisiuntė mums visiems gerai žinoma draugė Apolonija Bečienė iš Miami, Floridos su sveikinimu. Dėkojame jai labai širdingai.

□

Yale universitetas, kuris randasi New Haven, Conn., skaitomas kaip vienas iš turtingiausių universitetų. Jame nelabai gali papulti biedniokai. Šis universitetas leidžia laikraštį "The Yale Daily News" jau 103 metai. Ir štai praėjusiais metais pirma moteris Andy Perkins buvo išrinkta vyriausiu redaktorium, o šiais metais išrinktas William H. Wright pirmas juodas leidėjas. Ar ne progresas?

□

Amerikiečiams gerai žinomas žurnalistas Vytautas Kazakevičius rugsėjo 28 d. sulaukė 50 metų amžiaus. Ta proga LTSR Aukščiausias Tarybos prezidiumas suteikė draugui Kazakevičiui Lietuvos TSR nusipelniusio žurnalisto garbės vardą.

Sveikiname mūsų mielą bičiulį Vytautą Kazakevičių.

□

Du tarybiniai kosmonautai Leonidas I. Popov ir Valerijus V. Ryumin spalio 11 d. nusileido žemėje, išbuvę 185 dienas erdvėje. Jie sugrįžo laimingai Kazakstano stepėse.

Praėjusiais metais kosmonautai Ryumin (tas pats, kuris ir šiais metais išbuvo erdvėje) ir Vladimiras Lyakhov išbuvo erdvėje 175 dienas, taipgi nusileisdami laimingai.

Popovas buvo apdovanotas Tarybų Sąjungos herojaus vardu, tai šalies aukščiausias militarinis apdovanojimas. Ryuminui suteiktas Lenino ordinas.

Mūsų šalies astronautai Gerald Carr, Edward Gibson ir William Pogue 1974 metais išbuvo erdvėje 84 dienas.

Sofia. — Lietuviams žinomas rašytojas Philip Bonosky iš Bulgarijos sostinės rašo, kad čia rugsėjo 29-30 d. buvo susirinkę apie 300 rašytojų iš daugiau kaip 47 kraštų ir pasirašė taikos deklaraciją, kviesdami pasaulį kovoti už taiką ir abipusį bendradarbiavimą. Iš Amerikos dalyvavo keletas rašytojų, jų tarpe Elton Fax, John Ballaban, William Merritt ir kt. Tarptautinio Pen Klubo prezidentas Bernard Malamud atsiuntė susirinkimo dalyviams savo sveikinimo telegramą.

Nobelio taikos premija

Oslo. — Norvegijos parlamento komitetas 1980 m. Nobelio taikos premiją paskyrė argentiniečiui žurnalistui ir skulptoriui, 48 metų amžiaus kovotojui už žmogaus teises. Jo vardas—Adolfo Perez Esquivel. Jis jau kuris laikas vadovauja Buenos Aires veikiančiai Taikos ir Teisybės Tarnybai Lotynų Amerikoje. Ši pasauliečių katalikų organizacija ypač pastaruoju metu pasižymėjusi savo veikla tiek Argentinoje, tiek ir kituose Lotynų Amerikos kraštuose, kur karinės diktatūros nesiskaito su žmogaus laisvėmis ir teisėmis.

Adolfo Pérez Esquivel

Jis ir pats, užstodamas kitus asmenis bei kovodamas už jų teises, 1977 m. buvo Argentinoje suimtas, kankintas visus ištisus metus net be teismo.

Šio jauno ir energingo vyro kandidatūra Nobelio taikos premijai išrinkta iš didelės kandidatų eilės—viso buvo pasiūlyta 57 pavieni asmens ir 14 organizacijų. Šalia garbės, kuri eina su tos premijos vardu, jos laureatas gaus 212 tūkstančių dolerių.

Paskirtos Nobelio premijos

Stockholm. — Pereitą savaitę paskelbti Nobelio premijos laureatai literatūros ir medicinos srityje. Šią savaitę paskelbta taikos, fizikos ir chemijos laureatai.

Literatūros premija buvo paskelbta pirmiausia. Ji paskirta Kalifornijoje gyvenančiam ir Berkeley universitete slavistiką dėstančiam lenkų poetui-rašytojui Czeslaw Milosz. Jis yra gimęs Lietuvoje, 1911 m., mokęsis Vilniuje ir Paryžiuje, II Pas. karo metu Varšuvoje dalyvavęs pogrindžio kovose prieš nacius. Po karo jis Lenkijos valdžios buvo pasiųstas kaip kultūros attachė dirbti Washingtone, o vėliau Paryžiuje, kur 1951 m. jis pasišalino iš posto, pasirinkdamas emigraciją. Dešimt metų gyveno Paryžiuje, o dabar jau dvidešimt metų—JAV.

Naujasis Nobelio premijos laureatas žinomas kaip žymus poetas, ir jam premija paskirta už jo kūrinius lenkiškai. Tai jau trečias lenkas, kuriam paskirta tokia premija. Pirmasis buvo 1904 m.—Henryk Sienkiewicz, o antrasis—1924 m. Władyslaw Reymont. Abudu gavo premijas už grynai literatūrinius darbus, gi Czeslaw'o Milosz poezija premijuota bendrai, pabrėžiant, kad ji pasižyminti "bekompromisiniu įžvalgumu" žmogaus, pakliuvusio į nūdienio pasaulio konfliktus.

Literatūros pasaulyje yra nuomonių, jog ši premija esanti labiau politiška, nei literatūrinė. Šis lenkų poetas yra parašęs kūrinių, kurie vaizduoja intelektualų "tragediją" liaudies demokratijos kraštuose.

Nobelio premija medicinos srityje teko trims asmenims, kurių tarpe yra du amerikiečiai ir prancūzas. Tai Dr. Baruj Banacerraf iš Harvardo medicinos mokyklos, Dr. George D. Snell iš Jackson laboratorijos Bar Harbore ir Dr. Jean Dausset iš Paryžiaus universiteto. Jiems paskirta premija už tyrinėjimus, kurių dėka galima patirti, kaip organizmo celių struktūra siejasi su ligomis ir organų persodinimu.

Stanfordo universiteto Prof. Paul Berg gavo pirmą Nobelio premijos dalį chemijos srityje, o antroji pusė padalinta tarp Harvardo u-to profesoriaus Walter Gilbert ir brito Prof. Frederick Sanger iš Cambridge u-to. Fizikos srityje premiją paskirta Chicago u-to Prof. James Cronin ir Princeton u-to Prof. Val. L. Fitch.

Literatūros premijas skiria Švedijos Literatūros Akademija, Karališkoji Mokslo Akademija skiria fizikos, chemijos ir ekonomijos prizus, o taikos premiją skiria Norvegijos parlamento sudarytas komitetas.

Premijos įsteigtos švedų chemiko Nobelio, kuris praturtėjo, 1867 m. išradęs dinamitą. Apgailestaudamas, kad dinamitas naudojamas karui, jis paliko 9 milijonus dol., kad tos premijos skatintų taiką ir progresą.

TARYBŲ SĄJUNGOS-SIRIJOS PAKTAS

Maskva. — Spalio 8 d. Tarybų Sąjunga su Sirija pasirašė 20-ties metų draugystės ir bendradarbiavimo sutartį. Į Maskvą tos sutarties pasirašyti buvo atvykęs Sirijos prezidentas Hafez al-Assad.

Specialiai suruoštame bankete Sirijos prezidento garbei Tarybų Sąjungos vadovas Brežnevas, sveikindamas svečią, pareiškė, kad naujoji draugystės sutartis esanti svarbus žingsnis į geresnius tarpusavio santykius ir norintis pagerinti padėtį Artimuosiuose Rytuose, siekiant tikros ir teisingos taikos.

Brežnevas pabrėžė, jog ši sutartis nesanti nukreipta prieš jokią valstybę ir esanti vien tik taikos, bet jokiu būdu ne karo sutartis. Brežnevas užvažiavo Amerikai ir kitiems kapitalistiniams kraštams, kurie dabar nori susikalti kapitalo iš neramumų Artimuosiuose Rytuose ir pareiškė, kad Tarybų Sąjunga pasiliksianti neutrali ir reikalausianti, kad ir kitos valstybės nekištų savo rankų—tegul susiginčijusios šalys pačios išsprendžia savo ginčus.

Sirijos prezidentas atsakydamas į Brežnevo kalbą, pareiškė, kad šiuo metu pagrindinis dalykas Artimuosiuose Rytuose yra kova prieš Izraelio agresiją, ir kvietė, kad visos arabų šalys apsijungtų vieningai kovoti ir nugalėti tą Izraelio agresiją.

Girdamas Tarybų Sąjungos draugiškumą arabų kraštų interesams, Sirijos prezidentams al-Assad priešpastatė Ameriką, kuri, anot jo, remianti Izraelį ir Egiptą, einantį į naujas intrigas prieš arabų šalis.

KVIEČIA PRIE RIBOTŲ PALIAUBŲ

United Nations. — Gen. sekretorius Kurt Waldheim kreipėsi į Iraką ir Iraną, kviesdamas sustabdyti karo veiksmus, kad Shatt al-Arab vandens ruože esantys užblokuoti užsienio tankeriai galėtų netrukdomai išplaukti. Šis vandens kelias, dėl kurio kilęs ir visas karas, šiuo metu sudaro sieną tarp dviejų kariaujančių kraštų.

Kurt Waldheim

Irano ir Irako prezidentai buvo kviečiami tuojau pat imtis priemonių, kad tarptautinis laivų susisiekimas tame ruože būtų apsaugotas. Pastarųjų dviejų savaičių laikotarpyje ten vyko smarkūs susirėmimai ir dėl to ne tik nukentėjo kai kurių kraštų laivai, bet ir nutrūko bet koks judėjimas.

Rašant šias eilutes, į JT gen. sekretoriaus kvietimą teatsiliepė tik Iranas, kuris pareiškė, kad jis sutinka priimti pasiūlymą tokiom laikinėm paliaubom, bet Irakas dar nebuvo prisiuntęs savo atsakymo.

Tuo tarpu su dideliu susirūpinimu šioje tarptautinėje organizacijoje buvo sutikta žinia, kad Libija tampa pirmuoju arabišku kraštu, stojančiu Irano pusėn. Libijos vadovas Khadafy pasiuntė telegramas visoms Persijos įlankos regione esančioms arabų šalims, kviesdamas jas paremti Iraną. Jis kviečia jas, kaip arabus muzulmonus, paremti Irano muzulmonus, vietoje prieš juos (Iraną) kovojant JAV pusėje. Jis kvietė Saudi Arabiją išvaryti amerikiečius su radaro lėktuvais. Pulk. Khadafy, kaip ir Iranas, yra įsitikinęs, kad JAV stovinčios už visos tos Irako invazijos. Jokia kita arabų šalis dar nėra pasisakiusi už Iraną, bet Sirija gali pasukti Irano pusėn, nes jos prezidentas Saddam Hussein kaltina Iraką, kad jis išprovokavęs šį karą ir nukreipęs arabų pasiryžimą sunaikinti Izraelį. Tarptautiniuose sluoksniuose prisibijoma, kad Libijos prisidėjimas galįs prailginti konfliktą tarp Irano ir Irako.

Žemės drebėjimas sugriovė miestą

Alžyras. — Tuo tarpu, kai visas kraštas apgaubtas gedulu, kurį Alžyro prezidentas Benjedid paskelbė, kai dviejų žemės drebėjimų spalio 10 d. sugriautas Al Asnamo miestas gulėjo griuvėsiuose, jau buvo planuojama, kur ir kaip jį vėl atstatyti.

Nors dar gali ilgokai užtrukti, ligi paaiškės tikslus žuvusiųjų skaičius, spėjama, kad apytikriai esą žuvę apie 20 tūkstančiai to miesto gyventojų ir dešimtys tūkstančių sužeisti ir palikę be pastogės. Apie 80 proc. miesto guli griuvėsiuose. Vyriausybės patvarkymu, kariuomenė ir civiliai dalyvauja griuvėsių atkasinėjime, beieškant užverstų gyvųjų ir renkant lavonus. Daugelis užsienio valstybių, jų tarpe ir JAV, pradėjo gelbėti medikamentais ir maistu.

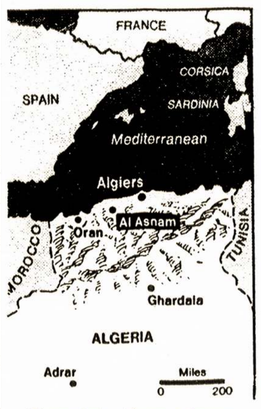

Situacinis Alžyro planas.

Šis miestas, apie 125 mylių į pietus nuo krašto sostinės, žemės drebėjimo buvo paliestas 1954 m. Tąsyk ta nelaimė buvo mažesnio masto—tada žuvo per 1,500 gyventojų ir buvo 15 tūkstančių sužeistų. Po kiek laiko miestas tapo atstatytas ir gavo dabartinį savo vardą. Alžyras tada buvo Prancūzijos kolonija ir tas miestas vadinosi Orleansville.

Dabar planuojant iš naujo tą miestą atstatyti, kaip pranešama iš Alžyro, bus specialiai atsižvelgiama į vietos parinkimą ir statybines medžiagas, kad panašios stichinės nelaimės atveju būtų kuo mažiausia aukų.

Sugrįžo į Žemę po 185 dienų erdvėje

Tarybų Sąjungos kosmonautai, užbaigę savo ilgiausią misiją—Valerijus V. Riuminas, kairėje, ir Leonidas Popovas.

Maskva. — Tarybiniai kosmonautai Leonidas Popovas ir Valerijus Riuminas, praleidę mokslinėje stotyje "Saliut 6" 185 dienas, sugrįžo į Žemę spalio 11 d. "Sojuz-3" kapsulėje jie nusileido sėkmingai Centrinės Azijos stepėse, apie 110 mylių nuo Dželskasgan miesto tarybiniame Kazachstane. Kaip Tass agentūra pranešė, kosmonautai sveiki ir jaučiasi gerai, ką patvirtinę ir jų sveikatos patikrinimai.

Tai buvo jau antra Valerijaus Riumino kelionė. Pernai jisai kartu su Vladimiru Liakovu toje pačioje mokslinėje stotyje išbuvo 175 dienas. Dabar, sugrįžęs į Žemę, jis buvo apdovanotas Lenino ordino, o Leonidas Popovas—stoties vadovas—gavo Tarybų Sąjungos herojaus titulą.

Mokslinė stotis "Saliut 6" ir toliau tebeskrieja erdvėje. Ji jau treji metai kaip erdvėje, ir ateityje yra numatoma panaudoti tolimesniems erdvės tyrinėjimams. Joje darbavosi aštuonios dviejų kosmonautų pamainos, aplankytos trijų misijų iš Žemės, kiekvienoje dalyvaujant dviem kosmonautam, kurių tarpe su tarybiniais kosmonautais pirmu sykiu buvo vengras, antrusyk—vietnamietis, o dabar neseniai—kubietis.

Leonido Popovo ir Valerijaus Riumino misija buvo—vizualiai ir naudojant įrankius stebėti ir fotografuoti Žemės sausumą ir Pasaulinio vandenyno akvatoriją, gauti duomenų apie nesvarumo ir kitų kosminio skridimo veiksnių įtaką aukštesniųjų augalų vystymuisi ir kiti moksliniai uždaviniai.

Nors nebuvo pranešta, ką konkrečiai ketinama veikti tolimesnėje "Saliut 6" mokslinės stoties ateityje, Vakarų mokslininkai mano, kad dabar Tarybų Sąjunga bandysianti toliau siųsti savo kosmonautus dar ilgesniam laikotarpiui, norėdama sužinoti, kaip ilgai įmanoma išbūti nesvarumo sąlygose. Šitie du kosmonautai savo pusę metų užduotį atlikę šimtu procentų.

Ryšium su šiais Tarybų Sąjungos pasiekimais erdvės tyrinėjime, Vakarų ekspertai kelia klausimą dėl JAV pajėgumo toje srityje. Pasirodo, kad Amerikos astronautai ilgiausiai yra išbuvę 84 dienas 1974 m. Po to nieko naujo neįvykę.

Dabar JAV susikoncentravusios ties vadinama "space shuttle", kuri tegali būti parengta tik 1981 ar 1982-aisiais metais. Tai būtų mokslinė stotis, kuri pasiektų norimą orbitą erdvėje, atliktų ten tyrimus ir sugrįžtų į Žemę kaip lėktuvas. Sakoma, kad ta "space shuttle" būtų daug pranašesnė už tarybinius "Saliut" mokslinės stoties bandymus. Ar taip bus, ateitis parodys.

Hyde Park, N. Y.—Spalio 11 d. šioje istorinėje vietoje įvyko Roosevelto giminės susitikimas, norint paminėti Eleanoros Rooseveltienės 96 metų gimtadienį, jei ji būtų buvusi gyva. Ji yra mirusi prieš 18 metų. Iš viso buvo 122 asmenys, jų tarpe trys Rooseveltų sūnūs: John, Franklin Jr. ir James, trūko tik Elliott'o, kuris tuo tarpu buvo Kalifornijoje. Buvo trumpos ceremonijos prie Rooseveltienės kapo, kur vyriausiasis sūnus James padėjo šeimos vardu chrizantemų. Vėliau įvyko jaukus piknikas. Nusifotografuota ant laiptų prie namo, kuriame gimė 32-asis JAV prezidentas, jų tėvas ir senelis. Sakoma, kad dar tokio gausaus Rooseveltų šeimos susibūrimo niekados nėra buvę.

Eleanoros Rooseveltienės šeima istoriniame savo susitikime. Priekyje—sūnūs [iš k. į d.] John, Franklin Jr. ir James.

LAISVĖ LITHUANIAN WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.

Published Fridays, except in case of holidays

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.

Established April 5, 1911

ANTHONY BIMBA, Editor in chief

EVA T. MIZARA, Editorial Assistant & Business Manager

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year $12.00	United States, per 6 months...$6.50
Canada, Lat. Amer., per year .$15.00	Canada, Lat. Amer., 6 months .$8.00
Foreign countries, per year ...$15.00	Foreign countries, 6 months ...$8.00

Kaip numalšinti "energetinį badą"

Per pastaruosius tris dešimtmečius energijos suvartojimas pasaulyje išaugo trigubai. Kaip prognozuoja mokslininkai, iki amžiaus pabaigos pramoniniu atžvilgiu išsivysčiusiose šalyse jis išaugs dar du su puse karto, o besivystančiose—6-7 kartus. Ryšium su sparčiai didėjančiu iš žemės gelmių išgaunamų kuro rūšių (naftos, dujų, akmens anglies) suvartojimu vis dažniau girdėti susirūpinę balsai, teigiantys, kad artėja "kuro ir energetikos badas". Bet žmonija turi atsargoje ir kitų energijos šaltinių. Apie tai, kaip racionaliau naudoti senus, tradicinius, taip pat naujus energijos šaltinius šiam badui numalšinti, buvo kalbama Miunchene pasibaigusioje pasaulinėje konferencijoje energetikos klausimais, kurioje dalyvavo 75 šalių atstovai.

Konferencijoje vyravo Tarybų Sąjungos delegacijos pareikšta nuomonė, kad būtina harmoningai derinti visas kuro rūšis ir energijos šaltinius. Ekspertų nuomone, per artimiausius du dešimtmečius didelę reikšmę turės atominė energetika. Ji mažiau užteršia aplinką, nepriklauso nuo nuotolio iki kuro šaltinių. Be to ypač efektyvus urano panaudojimas greitųjų neutronų reaktoriuose. Konferencijoje buvo nurodyti ir tokie perspektyvūs energijos ištekliai kaip saulės, vėjo energija, geoterminė (vidinė šiluminė žemės energija), potvynių ir atoslūgių energija, sintetinis kuras.

Tolimesnėje ateityje labai svarbų vaidmenį gali suvaidinti valdoma termobranduolinė sintezė. Jeigu mokslininkams pavyks sutramdyti branduolinį "džiną" ir kontroliuoti šią branduolinę reakciją, tai žmonija gaus dar vieną, iš esmės neribotą energijos šaltinį.

Tarybų Sąjungos delegacija Miunchene pateikė pasiūlymą suvienyti Rytų ir Vakarų Europos energetikos sistemas. Šis pasiūlymas yra reikšmingas ne tik ekonominiu atžvilgiu. Padėdamas vystyti savitarpiškai naudingą skirtingų visuomeninių santvarkų valstybių bendradarbiavimą, jis gali įnešti esminį indėlį į įtempimo mažinimo materializavimą, į taikaus sambūvio pagrindų stiprinimą. Prie to gali prisidėti ir Europos konferencijos energetikos klausimais sušaukimas. Miuncheno konferencijos dalyviai su dideliu susidomėjimu sutiko šią Tarybų Sąjungos iniciatyvą.

V. Sereika

Pasaulinio tautų parlamento už taiką atsišaukimas

Bulgarijos sostinėje Sofijoje Pasaulinio tautų parlamento už taiką rugsėjo 25 d. posėdyje 2,260 jo dalyvių iš 134 šalių ir daugiau kaip 100 tarptautinių organizacijų, jų vardu vieningai buvo priimtas atsišaukimas, raginantis tautas vienytis kovai už tai, kad būtų pašalinta branduolinio karo grėsmė.

Dokumente sakoma:

"Pasaulio tautos labai susirūpinusios. Pasaulinio branduolinio karo pavojus niekada nebuvo jaučiamas taip aštriai.

Branduolinės ginkluotės didinimas, mirties arsenalų kaupimas pasiekė kritinę ribą. Jeigu šis procesas vyks toliau, žmonijai iškils sunaikinimo grėsmė.

Nauja branduolinė strategija—tai klastinga apgaulė mėginant įtikinti tautas, kad galima kariauti ribotą arba lokalinį branduolinį karą, kuris neperaugs į globalinę branduolinę katastrofą. Mes kategoriškai atmetame šią pavojingą, nežmonišką doktriną!

Viso pasaulio tautos, kurios savo pasiaukojama kova sugebėjo daugiau kaip tris dešimtmečius neleisti kilti pasauliniam karui ir paskyrė tiek jėgų nusiginklavimo ir įtempimo mažinimo vardan, atsisako būti šių kėslų bendrininkės. Jos reikalauja nebedidinti ginkluotės, nutraukti žvanginimą ginklais, padaryti galą agresijos ir karinio šantažo aktams, pašalinti branduolinio karo grėsmę.

Mes apeliuojame į politinių ir valstybinių veikėjų išmintį ir atsakomybės jausmą, mes kreipiamės į vyriausybes:

Atsisakykite naujų ginklavimosi programų! Nutraukite naujų rūšių masinio naikinimo ginklo—raketinio, branduolinio, cheminio ir bet kurio kito—gamybą! Sumažinkite karines atsargas! Uždrauskite branduolinį ginklą!Derybos! Kito kelio nėra!

Mes kreipiamės į visus, kam brangi taika:

Šiandien maža reikšti susirūpinimą! Maža nerimauti! Tautos gali apginti taiką—įgyvendinti savo pirmučiausią teisę! Reikia veikti!

Atmeskime viską, kas mus skiria! Susivienykime kovai už tai, kad būtų pašalinta branduolinio karo grėsmė!

Sustabdykime tuos, kurie mėgina įstumti pasaulį į prarajį! Tegul kuo galingiausiai suskamba mūsų balsas!"

Ruoškimės "Laisvės"
70 m. sukakties minėjimui
1981-aisiais metais

Kas ką rašo ir sako

TAIP, NORIME AR NENORIME

Žurnale "Jaunimo gretos" (1980-rugsėjis) skaitome įdomų Algirdo Kanclerio straipsnį "Sportas mokslo veidrodyje".

Autorius pradeda:

Sportas... Stebuklingas socialinis reiškinys! Nepaprastas socialinis fenomenas!! Kodėl ir kaip jis apvaldo milijonų žmonių protą, jausmus! Kodėl žmogus dešimtmečiais gali aukotis vienam tikslui, atsisakyti tūkstančių malonumų, savo gyvenimą sutvarkyti taip, kad pasiektų pergalę sporto varžybose! Olimpinis čempionas per savaitę nuplaukia 115 kilometrų, o jo bendraamžis per mėnesį negali tiek... nueiti. Važiuoja troleibusu, kad ir vieną stotelę. Vos išgirdęs charakteringą ledo ritulio varžybų aidą, vienas televizorius tuoj pat jį išjungia, kitas — šokinėja iš džiaugsmo, o kartais net miršta nuo infarkto, mylimai komandai pralaimėjus.

Saulėtame Tbilisyje šių metų liepos mėnesį susirinko apie pusantro tūkstančio rimtų mokslo vyrų iš šešių dešimčių pasaulio šalių, kad pabandytų kolektyviai pasvarstyti — kas yra sportas, koks jo vaidmuo šiuolaikiniame pasaulyje, kokias jis kelia problemas. Pasaulinis mokslo kongresas „Sportas šiuolaikiniame pasaulyje" renkasi jau antrą kartą. Pirmasis susitikimas įvyko Maskvoje 1974 metais. Jame dalyvavo 1000 mokslininkų iš 45 pasaulio šalių. Plenariniuose posėdžiuose ir 21 sekcijoje buvo perskaityta 370 pranešimų. Tbilisio kongrese ne tik padidėjo dalyvių kiekis, ne tik išsiplėtė jų geografija, bet ir bemaž trigubai išaugo pranešimų skaičius. Kongrese išklausyta daugiau kaip tūkstantis pranešimų bei pasisakymų. Vien tik trumpos konferencijos tezės sudaro keturis neplonus tomus — apie 50 spaudos lankų.

Ir baigia:

Pasaulinis kongresas — reikšmingiausias šiame olimpiniame cikle teorinis renginys. Sekančio kongreso turbūt teks laukti ketvertą metų. Remiantis kongreso medžiaga, galima atsakyti ir sportofobui, ir sportomanui:

Norim ar nenorim — sportas egzistuoja ir egzistuos. Jo socialinė įtaka ne mažės, o didės. Bet kuris vienapusiškumas (begalinis liaupsinimas arba juodas nihilizmas) sporto atžvilgiu yra anomalus, neteisingas. Mokykimės gyventi sportinėje visuomenėje. Būkime aktyvūs, sveiki ir darbingi.

AŠTRI KOVA TARP LIETUVIŲ IR LENKŲ BAŽNYČIŲ KATALIKŲ

Kanados klerikalų "Tėviškės žiburiai" (spalio 2 d.) paskelbė laišką iš Seinų, Lenkijos, kuriame, iš peties drožiama:

"Nors paprastai sakoma "gimtoji kalba", bet užgimęs kūdikis nemoka jokios kalbos. Jis kalbos išmoksta tik iš savo motinos lūpų, į jas žiūrėdamas. Todėl kiekvienam žmogui taip brangi yra motinos kalba—gimtoji kalba.

Jei kas išsižada savo gimtosios kalbos, tas išsižada savo motinos. Motina dar mažam vaikui kelia ranką prie kaktos, sakydama "vardan Dievo"... Vėliau moko ji poterių "Tėve mūsų".

Todėl motinos kalba išmokyti poteriai yra mums tokie artimi, taip įstringa širdin, kad visą gyvenimą mes prisimename. Ir Dievas mums yra toks artimas, nes tas Dievas yra motinos Dievas. Ir vėliau žmogus, nors išmoksta daug kalbų, bet meldžiasi ta kalba, kuri išmokė ji melstis jo motina.

Tad nenuostabu, jei popiežius Jonas XXIII įvedė į bažnytinę liturgiją tautinę kalbą—tai yra mūsų motinų kalbą. Dievas artimiausias ir suprantamiausias buvo motinos Dievas.

Todėl ir Seinų parapijos lietuviai nori Dievą garbinti gimtąja savo kalba pačioje bazilikoje, kur lietuvių kalba dabar yra uždrausta. Jeigu toje bazilikoje melsies arba giedosi lenkiškai, tai būsi geras katalikas, bet jeigu užgiedosi "Marija, Marija" lietuviškai, tai jau būsi komunistų agentas, bedievis, girtuoklis, staugiantis vilkas, agitatorius ir dar kažin koks, ką tik galima išsigalvoti. O išgalvoti daug ką galima. Va, pvz. kažkoks P. Lida lenkų emigrantų žurnale "Kultura", leidžiame Paryžiuje, 1980 m. 1-2 nr. rašo: jeigu šiandieną įsileisime lietuvius į Seinų prokatedrą, tai rytoj Suvalkija su jos rūda ir anglimi prisijungs prie Sovietų Sąjungos."

KAS GI IŠ TIKRŲJŲ BUVO TAS DAKTARAS FAUSTAS?

Šį klausimą ir į jį atsakymą skaitome žurnalo "Mokslas ir gyvenimas" (8-80). Įvairenybių skyriuje. Skamba:

"Pasaulinėje literatūroje nemaža pavyzdžių, kai knygų herojai turėjo tikrus prototipus. Daktaro Fausto vardo, įamžinto J. V. Getės, istorija slypi viduramžių glūdumose.

Apie šią mįslingą istorinę asmenybę parašyta apie 20 tūkst. knygų dvidešimčia pasaulio kalbų. Tačiau iki šiol visai neaišku, kas buvo tas daktaras Faustas—tikras mokslininkas ar šarlatanas, savireklamos tikslais apsigaubęs legendomis. Ginčai apie jį nerimsta iki šiolei. Jie ypač pagyvėjo dabar, kai VFR spaudoje buvo paskelbta, jog šįmet sukanka 500 metų nuo daktaro Fausto gimimo.

Nustatyta, kad Johanas Georgas Faustas gimė 1480 m. Klitningenino miestelyje, mokėsi Heidelberge ir Krokuvoje, daug klajojo po Europą, visur įsigydamas gydytojo, alchemiko ir burtininko šlovę. Beje, tais laikais šios sąvokos buvo beveik sutapatinamos. Toji šlovė toli gražu negarantavo jam ramaus gyvenimo. Iš istorinių kronikų aiškėja, kad 1528 m. daktarą Faustą Ingolshaimo miesto valdžia išvijo, o po ketverių jam buvo atimta teisė gyventi Niurnberge. Mokslininko valkatos klajonės užsibaigė 1540 m. Štaufeno miestelyje, netoli Fraiburgo. Manoma, kad jis žuvo sprogimo metu laboratorijoje, kur darė alcheminius bandymus.

Be šių gana tikslių, bet skurdokų duomenų, istorikai turi susirinkę daugybę legendų ir pasakų, susijusių su daktaro Fausto vardu. Tiesa, jos nedaug ką paaiškina, bet kaip tik jos įkvėpė daugelį rašytojų ir poetų. Ir visų žymiausias yra nemirtingasis Getės veikalas."

VĖL PATYS PATVIRTINA BUVIMĄ PILNOS RELIGIJOS LAISVĖS

Chicagos lietuvių jezuitų "Draugas", kuris yra pamėgęs sapalioti apie Tarybų Lietuvoje nebuvimą tikėjimo laisvės, savo spalio 7 dienos laidoje paskelbė žinią "Vyskupas Povilonis atvyko į sinodą", kurioje skaitome:

"Rugsėjo 24 d. iš Lietuvos į Romą atvyko Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos apaštalinis administratorius ir Lietuvos vyskupijų ordinarų kolegijos pirmininkas vysk. Liudas Povilonis. Vyskupas Povilonis atstovauja Lietuvos Bažnyčiai Pasaulio vyskupų sinodo generalinėje asamblėjoje, kuri prasidėjo Vatikane rugsėjo 26 dieną. Vyskupą iš Lietuvos į Romą atlydėjo du kunigai: tarpdiacezinės Kauno Kunigų Seminarijos dėstytojas ir Dvasios Tėvas kunigas Vladas Michelevičius ir Vilniaus Švenčiausios Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo parapijos klebonas kunigas Stanislovas Lidys. Svečius iš Lietuvos Romos aerodrome Šv. Tėvo vardu sutiko Bažnyčios Viešųjų reikalų Tarybos vice-sekretorius prelatas Audrys Bačkis ir būrelis Romos lietuvių kunigų. Kaip paprastai, svečiai apsigyveno kunigų viešbutyje "Pensionato Romano" netoli Vatikano. Drauge su lietuviais į Romą tuo pačiu lėktuvu atskrido Rygos ir Liepojos apaštalinio administratoriaus pagelbininkas vyskupas Valerijonas Zondaks, kuris Pasaulio vyskupų Sinode atstovaus Latvijos Bažnyčiai."

Vadinasi, "Draugas" begėdiškai meluoja, kai sako, kad katalikų bažnyčia Lietuvoje yra represuojama, kad jos dvasiškija sukimšta į kalėjimus . . .

ŽEMAITIJOS KNYGNEŠYS VINCENTAS JUŠKA

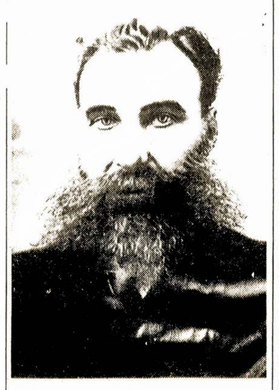

Knygnešys Vincentas Juška

140-ĄSIAS GIMIMO METINES PAŽYMINT

1872 m. žiemos vakaras. Vientisas įgulęs vėjas požeme pusto sniegą. Prisidengdamas tamsa, baukščiai dairydamasis į šalis, per klonius ir krūmokščiais apaugusią valstybinę sieną, su maišu ant peties skuba žmogus. Ledinis šaltis tarsi adatėlėm bado skruostus, smulkus, įkyrus sniegas skverbiasi už apykaklės. Dar šimtas metrų ir valstybinė siena pereita. Jis minutei stabteli, apsižvalgo, pasitaiso maišą ir vėl paspartina žingsnius.

Vėlyvas keleivis, o tai buvo knygnešys Vincentas Juška, peršokdamas griovius, aplenkdamas nepažįstamas sodybas, įsiklausydamas į nakties tylą, skuba tolyn. Kaime amteli šunys, šniokščia nuogos medžių šakos, languose boluoja neryškūs bėlanų atšvaistai.

Juodoje nakties padangėje pro debesų tarpelius retkarčiais sumirksi žvaigždelės ir vėl išnyksta. Knygnešys, pražingsniavęs keletą kilometrų, užsuka į seną pirkelę. Pavakarieniavęs ir pernakvojęs, tęsia kelionę į gimtąją Žemaitiją. Telšiuose palikęs dalį lietuviškų raštų, keliauja į Žemaičių Kalvariją (dabar Varduva). Tuomet V. Juška ten gyveno. Taip pirmą kelionę iš Prūsijos su draudžiamais lietuviškais leidiniais pradėjo Žemaitijos knygnešys Vincentas Juška.

V. Juška (1841-1939)-šviesi ir tauri asmenybė, įnešęs nemažą indelį į lietuvių kultūros lobyną. Jis gimė nuošaliame Žemaitijos kampelyje Rubikuose (dabar Mažeikių rajonas). Minimu laikotarpiu V. Juškos gimtinė priklausė Telšių apskričiui.

Havana. — Pranešta, kad Fidelis Castro sutiko paleisti iš kalėjimo visus JAV piliečius, jų tarpe ir tuos, kurie buvo suimti kaip lėktuvų pagrobėjai.

TARYBŲ LIETUVOS PENKMETIS

Žydrasis kuras: ekonomiška ir patogu

Šiandien Lietuvoje žmonės sunkiai įsivaizduoja, kaip jie išsiverstų be gamtinių dujų, kurios gaunamos iš kitų brolių respublikų. Jos tapo nepamainomos darbe ir buityje. Kokių laimėjimų pasiekta gazifikuojant respubliką šio penkmečio metais, kokie darbai laukia ateityje? Apie tai žurnalistui R. Česnai papasakojo Vyriausiosios gazifikacijos valdybos prie Lietuvos TSR Ministrų Tarybos viršininko pavaduotojas P. **Pileckas.**

Pradžiai—keletas skaičių ir faktų, rodančių dujų svarbą Tarybų Lietuvos ekonomikai. Jeigu jų negautume, kasdien tektų iš tolimų ekonominių rajonų papildomai įsivežti maždaug po 250 vagonų pirmarūšės anglies. Taigi, kurui tektų išleisti dvidešimt milijonų rublių per metus daugiau negu dabar.

Gamtines ir suskystintas dujas šiandien Lietuvoje naudoja beveik 8 tūkstančiai pramonės, energetikos, komunalinio ūkio ir buitinio gyventojų aptarnavimo įmonių. Dujotiekių trasos pasiekė dvidešimt miestų, keliolika miesto tipo gyvenviečių ir šalia magistralinių tinklų esančių kaimo vietovių. Žemės ūkyje dujos vis plačiau naudojamos pašarų ruošimui, mikroklimato gyvulininkystės fermose sudarymui, ankstyvųjų daržovių auginimui šiltnamiuose.

Gazifikuojant respubliką, šį penkmetį atlikta plati darbų programa. Gamtinių dujų trasos nutiestos į Trakus, Telšius, Kaišiadoris, Birštoną ir Šalčininkus. Gazifikuotų butų miestuose padaugėja 120 tūkstančių. Dujas gavo dar apie 100 tūkstančių kaimo gyventojų butų—taigi jomis jau naudojasi maždaug du trečdaliai šeimų. O tai labai svarbu socialiniu požiūriu: apskaičiuota, kad dujinė viryklė žemdirbio šeimai kasdien sutaupo po poros-trejetą valandų. Kita vertus, dujos atsieina gerokai pigiau, negu kitoks kuras.

Siekiant geriau aprūpinti ūkius ir kaimo gyventojus suskystintomis dujomis, išplėsta Šiaulių dujų pilstymo stotis: šis stambus kompleksas dabar be pertrūkio tieks dujas keliolikai aplinkinių rajonų. Baigiami ir Klaipėdos dujų pilstymo stoties pertvarkymo darbai: jos talpos išaugs dvigubai.

Per dešimtąjį penkmetį gamtinių dujų sunaudojimas respublikoje padidėjo beveik 1,7, o suskystintų—1,5 karto. Atsižvelgiant į augančius jų poreikius, dujotiekių sistemos toliau plečiamos. Antai šalia magistralinio dujotiekio Panevėžys—Vilnius neseniai ėmė veikti dar viena linija, kuri pagerins dujų tiekimą Panevėžio, Šiaulių ir Klaipėdos vartotojams. Antrąją šaką gavo dujotiekis Vilnius—Kaunas. Tai magistralinio dujotiekio Vilnius—Kaunas—Kaliningradas, kurį numatyta užbaigti ateinantį penkmetį, dalis. Šio dujotiekio ilgis respublikos teritorijoje sudarys beveik 200 kilometrų. Artimiausiais metais dujotiekiai bus nutiesti į Plungę, Radviliškį, Gargždus. Numatyta gamtinėmis dujomis taip pat aprūpinti Druskininkus, Kapsuką, Kėdainius, Uteną, šalis magistralinių dujotiekių esančias gyvenvietes, kolūkius ir tarybinius ūkius.

Toliau bus plečiamos suskystintų dujų stotys ir bazės. Artimiausiu laiku beveik dvigubai padidės Kauno suskystintų dujų bazės pajėgumai, naują dujų pilstymo stotį numatyta pastatyti Kupiškyje. Didelių vilčių teikia Mažeikiuose rikiuotėn stojusi naftos perdirbimo įmonės pirmoji dalis. Be pagrindinės produkcijos, čia kasmet bus pagaminama toks suskystintų dujų kiekis, kuris gerokai viršija dabartinius mūsų respublikos poreikius.

Dujų ūkio darbuotojams buvo pavesta šio penkmečio metais sukurti individualių kaimo gyvenamųjų namų apšildymo, panaudojant destilatą, aptarnavimo sistemą. Šis buitinis kuras yra pigus ir juo pakanka užpildyti rezervuarus du kartus per metus. Tokia sistema jau pritaikyta daugiau kaip 10 tūkstančių kaimo gyvenamųjų namų. Ateinantį penkmetį jos mastai bus dar platesni.

Vis didėjantis žydrojo kuro srautas, stiprėjanti dujų ūkio techninė bazė leidžia toliau sparčiai gazifikuoti respubliką. Ateinančiame penkmetyje dujos bus daug plačiau naudojamos buityje, taikomos įvairiuose žemės ūkio darbuose, automobilių transporte.

"The load's too heavy. We'll have to throw some more workers overboard."

Iš įdomių prisiminimų apie seną praeitį

ANTANAS AUKŠTAITIS

Tąsa iš praeito num.

4. Už Tarybų Rusiją, prieš intervenciją

"Mūsų tiesos" laikraštis daug rašė apie Amerikos buržuazijos užsienio politiką. Jis pasmerkė tos šalies reakcinių jėgų vykdomą intervenciją prieš Tarybų Rusiją. Laikraštyje buvo aiškinama Amerikos ir kitų imperialistinių valstybių intervencijos kėslai ir tikslai—pasmaugti ir kraujyje paskandinti įsikūrusią Tarybų valdžią Rusijoje (V. Kom. (K. Vidikas-Tauras). Nauji talkininkų planai Rusijoj—"M. T.", 1919, bal. 26).

Laikraščio skaitytojai buvo plačiai informuojami apie interventų, vadinamųjų talkininkų nepasisekimus, jų karinį ir kitokį bankrotą (V. Akst. (K. Vidikas-Tauras). Grobikų politikos bankrotas Rusijoje—"M. T.", 1919, bal. 10). "Mūsų tiesos" bendradarbiai (K. Vidikas-Tauras, V. Andrulis ir kiti) su pasididžiavimu ir džiaugsmu rašė apie Tarybų valdžios ir Raudonosios Armijos laimėjimus, atremiant užsienio intervenciją. (Burdingonas (Andrulis V.). Kaip sekasi bolševikams gintis—"M. T.", 1919, birž. 5).

Šis lietuvių kairiųjų revoliucinių socialistų laikraštis atvirai gynė Tarybų Rusiją nuo Amerikos buržuazijos šmeižtų ir melų, kuriuos skelbė reakcinė spauda.—("M. T.", 1919, bal. 26). "Mūsų tiesa" rašė apie vis tvirtėjančias Tarybų valdžios pozicijas viduje ir tarptautinėje arenoje. "Tarptautinė buržuazija—pabrėžė laikraštis straipsnyje "Revoliucinės Rusijos galybė",—atkando savo dantis į Sovietų Rusiją" ("M. T.", 1919, gruodžio 9).

Laikraščio pozicija Tarybų Rusijos atžvilgiu rodė jo ištikimybę proletariniam internacionalizmui, jo moralinę-idėjinę paramą jaunai socializmo šaliai. Tai padėjo laikraščio skaitytojams, Amerikos lietuvių išeiviams teisingai ir giliau suprasti to laiko įvykius Tarybų Rusijoje, diegė jų sąmonėje socializmo ir komunizmo idėjas.

5. Gimtojo krašto temos

"Mūsų tiesos" gyvavimo metu Lietuvoje vyko proletarinė revoliucija, buvo paskelbta Tarybų valdžia. Lietuvių buržuazija su užsienio interventų pagalba kovojo prieš revoliucinę darbo žmonių valdžią, siekdama įvesti savo klasinį viešpatavimą. Šie gimtojo krašto gyvenimo reiškiniai atsispindėjo ir "Mūsų tiesos" laikraštyje.

1919 m. balandžio 26 d. numeryje laikraštis išspausdino istorinės reikšmės dokumentą—Laikinosios revoliucinės darbininkų valdžios Lietuvoje manifestą, su kuriuo galėjo susipažinti ir Amerikos lietuviai. "Mūsų tiesa" stojo ginti Lietuvoje paskelbtos tarybų valdžios. Jis kvietė lietuvių išeivius remti laikraščio žodžiais, "Lietuvos darbininkų, kareivių ir valstiečių Tarybų valdžią" (Pašulmėtis S. Tautininkų seimas ir Lietuvos valdžia.—"M. T.", 1919, rugpj. 20).

Tuo tarpu antiliaudinės JAV lietuvių srovės visomis išgalėmis palaikė tas jėgas, kurios kovojo prieš Tarybų valdžią gimtajame krašte. Laikraštis demaskavo JAV lietuvių klerikalų ir kitų reakcinių sluoksnių rengiamas akcijas Lietuvos buržuazijos interesams, jos klasinei diktatūrai įvesti (V. Beržas (K. Vidikas-Tauras). Klerikalai kaipo Tėvynės "gelbėtojai".—"M. T.", 1919, kovo 1).

Amerikos pažangiesiems lietuviams nuoširdžiai rūpėjo gimtojo krašto likimas. Laikraštis mažųjų tautų tikrąją ateitį siedino su socializmu ir Tarybų valdžia (Al. T. Apsisprendimas, Steigiamasis susirinkimas ir bolševikai.—"M. T.", 1919, kovo 1 d.). Jis rašė, jog šių tautų problemos negali išspręsti didžiosios kapitalistinės valstybės, nes jos nesuinteresuotos mažųjų tautų laisve. Rašydama apie interventų politiką, "Mūsų tiesa" nurodė, kad "Lietuva (. . .) tai tik žaislas ir auka rankose pasalingųjų imperialistinių grobikų". (Talkininkų politika Lietuvoj ir Latvijoj.—"M. T.", 1919, rugs. 15). Tikroji mažųjų tautų viltis teigė laikraštis,—yra socializmas, jo pergalė ir įsitvirtinimas.

6. Teorinė laikraščio kryptis

Būdama, redakcijos pasakymu, "propagandos laikraštis", "Mūsų tiesa" daugelį gyvenimo klausimų kėlė ir sprendė teorine plotme. Laikraščiui buvo būdinga tai, kad svarbiausiąją jo raštų dalį sudarė teorinio pobūdžio arba poleminiai straipsniai. Šiuo atžvilgiu "Mūsų tiesa" atliko iš dalies žurnalo funkcijas.

Tai buvo labai svarbu, nes LSS nuo 1917 m. pabaigos, uždarius "Naująją gadynę", nebeturėjo savo žurnalo. Redakcija, aiškindama, kodėl laikraštyje skelbiami didelės apimties straipsniai, nurodė, kad jie neišvengiami, "jeigu norima nuodugniau nušviesti įvairūs pamatiniai klausimai". (Dėlei ilgų straipsnių.—"M. T.", 1919, gruodžio 23). Tai daryti laikraštis laikė tikslinga, ypač todėl, kad lietuvių komunistai neturį "tam tikrų žurnalų, kuriems, po teisybei, tokie (teoriniai, platūs—A. A.) straipsniai geriausiai ir tiktų" (ten pat).

"Mūsų tiesoje" buvo paskelbta reikšmingų marksistinės teorijos darbų, jų tarpe penki V. Lenino darbai. Iš jų Amerikos lietuvių socialistai (nuo 1919 m. rugsėjo-komunistai) susipažino su Rusijos bolševikų—marksistų politika, gavo svarbių teorinių žinių apie tokius klausimus, kaip demokratija ir diktatūra, Trečiojo Internacionalo vieta ir reikšmė bei kt. (V. Lenin. Apie demokratiją ir diktatūrą—"M. T.", 1919, bal. 10; Antras Lenino laiškas Europos ir Amerikos darbininkams.—"M. T.", 1919, geg. 21-birž. 2 ir kt.).

Laikraščio publicistai spausdino teorinio pobūdžio straipsnius, kurie marksistiškai aiškino ir analizavo svarbius dienos klausimus. Antai, plačiai buvo išdėstyti Lenino teiginiai tokia aktualia ir rūpėjusia problema, kaip buržuazine demokratija ir proletarijato diktatūra ("M. T.", 1919, rugs. 15). Šie klausimai nagrinėjami K. Vidiko-Tauro straipsnyje "Oportunistų" proletarinė diktatūra" ("M. T.", 1919, gruodžio 23), A. Bimbos darbe "Sovietai ar parlamentas" (Ten pat) ir kt.

Turėdama daugiau teorinę kryptį "Mūsų tiesa" nedaug spausdino informacinių raštų. Tačiau jo skyriai, ypač "LSS reikalai", davė nemaža ir tokio pobūdžio medžiagos. Iš jos sužinome apie LSS veiklą, jos vidaus gyvenimą, idėjinę kairiųjų ir dešiniųjų socialistų kovą ir pan.

* * *

Kaip sakyta, "Mūsų tiesos" laikraštyje bendradarbiavo nemaža talentingų ir žymių publicistų. Savo raštus dėl įvairių priežasčių jie dažnai pasirašinėjo slapyvardžiais, kurie ne visi yra žinomi. Nurodysime vieną kitą. Galbūt skaitytojai galės tiksliau prisiminti, kam tie slapyvardžiai priklauso. Po kriptonimu Al. T., atrodo, pasirašinėjo K. Vidikas-Tauras; bet nėra tiksliau ir tikrai žinoma, kas rašė J. Jura (Juras Jura) bei S. Pašulnietis.

Pabaiga

GRAŽIOS TECHNIKUMO TRADICIJOS

Bemaž penkis tūkstančius specialistų jau yra paruošęs savarankiškam darbui Klaipėdos tarybinis ūkis-technikumas. Dažname respublikos kolūkyje ar tarybiniame ūkyje galima sutikti mechanikus, zootechnikus ar veterinarijos felčerius, įgijusius profesinių žinių šioje žemės ūkio darbuotojų mokykloje, įkurtoje prie Baltijos krantų pirmaisiais pokario metais. Dėstytojų kolektyvas didžiuojasi šimtais savo auklėtinių, kurie toliau gilino technikume įgytas žinias ir tapo žinomais mokslo veikėjais, vadovaujančiais partiniais ir tarybiniais darbuotojais, pagarsėjusiais gamybos vadovais ir organizatoriais, pelniusiais aukštus Tėvynės apdovanojimus. Tai Šilutės rajono TSKP XXV suvažiavimo tarybinio ūkio direktorius, respublikos Aukščiausiosios Tarybos deputatas Z. Dokšas, Klaipėdos rajono žemės ūkio valdybos viršininkas, Darbo raudonosios vėliavos ordininkas S. Stonkus, Pakruojo rajono "Pergalės" kolūkio fermos vedėja, TSRS Aukščiausiosios Tarybos deputatė T. Morkūnienė ir daugelis kitų.

Dabar į šį technikumą įstojusius vaikinus ir merginas pasitinka gražūs mokslo rūmai, pagal paskutinį techniko žodį įrengti kabinetai ir laboratorijos. Juose—šiuolaikiniai įrengimai, techninės ir vaizdinės priemonės: modernūs diaprojektoriai, magnetofonai, televizoriai, programuotos apklausos mašinos "Eureka", kitos naujovės. Visų specialybių moksleiviams sudarytos palankiausios sąlygos siekti mokslo žinių, užsiiminėti mėgstamiausiuose dalykiniuose būreliuose—eksperimentuoti, tyrinėti, konstruoti . . . Technikumo bibliotekoje sukaupta apie 20 tūkstančių naujausių techninės, specialiosios, politinės ir grožinės literatūros leidinių.

Puiki praktinio mokymo bazė—vienas pavyzdingiausių Klaipėdos rajone tarybinis ūkis. Jame moksleiviai atlieka praktiką, įgyja savarankiško darbo įgūdžių. Būsiemieji zootechnikai kompleksiškai mechanizuotose fermose šeria ir prižiūri gyvulius, mokosi organizuoti melžėjų darbų, tvarkyti pirminę dokumentaciją.

Tobulinti veterinarijos specialistų ruošimą padeda prie technikumo įsteigtas respublikinės Kovos su gyvulių ligomis stoties filialas. Čia, vietinėje klinikoje, moksleiviai budi, globoja sergančius gyvulius, gamina vaistus, ruošia instrumentus, rašo ligos istorijas. Prityrusių veterinarijos specialistų padedami, jie mokosi diagnozuoti ligas ir operuoti gyvulius.

Technikų-mechanikų mokymui—turtingi traktorių ir automobilių parko eksploatacijos bei remonto, teorinės mechanikos, medžiagų atsparumo, elektrotechnikos, eismo taisyklių kabinetai bei laboratorijos, mechanizacijos paviljonas, automototraktodromas. Klaipėdiškis technikumas vienintelis respublikoje, kurio diplomantai įgyja teisę valdyti visų rūšių transportą.

Susiklostė prasminga tradicija, kad kiekvienas moksleivis išmėgintų savo jėgas visuose žemės ūkio baruose, padirbėtų ir gyvulininkystės fermose, ir laukuose. Pavasario sėjos ir derliaus dorojimo dienomis sudaromos moksleivių kompleksinės brigados. Jų dalyviai praktiškai susipažįsta su visais pažangios agrotechnikos reikalavimais, kurie keliami aukštos žemdirbystės kultūros ūkyje.

Technikumiečiai daug pasimoko iš čionykščių žemdirbių, nuo seno garsėjančių gausiais derliais, produktyviais gyvuliais. Ir nepalankiais praėjusiais metais iš hektaro jie gavo po 32 cnt grūdų, 216 cnt bulvių. Ūkyje pagaminama daug mėsos ir pieno. Už pasiektus rezultatus sąjunginiame socialistiniame lenktyniavime Klaipėdos tarybinis ūkis-technikumas buvo apdovanotas TSKP Centro Komiteto, TSRS Ministrų Tarybos, VPSCT ir VLKJS CK pereinamąja raudonąja vėliava.

Jau daugelį metų technikumas palaiko glaudžius ryšius su Lietuvos žemdirbystės instituto Vėžaičių filialo mokslininkais, lenktyniauja su jo eksperimentiniu ūkiu. Tai ugdo būsimųjų specialistų kūrybinį polėkį, skatina pritaikyti mokslo naujoves praktiniame darbe. Nemažai prie to prisideda ir draugiški ryšiai su Tarybų Latvijos Kazdangos tarybiniu ūkiu-technikumu. Ir lietuviai, ir latviai dažnai buvoja vieni pas kitus, keičiasi patyrimu mokslo, visuomeninės veiklos ir sporto srityse.

Devyni iš dešimties klaipėdiškių moksleivių-komjaunuoliai. Būsimieji žemės ūkio specialistai garsėja geru elgesiu ir mokymusi, aktyvia visuomenine veikla.

Alf. Pipiras

NEW YORKE IR APYLINKĖSE

New York. — Čia jau kelinta diena streikuoja registruotosios slaugės, reikalaudamos didesnių atlyginimų ir geresnių darbo sąlygų. Streikas palietė dešimt iš šešiolikos miesto ligoninių. Miesto meras Koch kviečia sugrįžti prie darbo, tardamas, kad streikas sudaro grėsmę ligoniams ir grasindamas, kad kai kurios ligoninės galinčios būti uždarytos.

Tuo tarpu New Yorko pašonėje—Elizabethe, N. J.—spalio 7 d. 850 darbininkų neteko darbo, kai užsidarė daugiau kaip šimtą metų gyvavusi Singer siuvimo mašinų gamykla. Kompanija aiškina, kad buvusi priversta išeiti iš biznio dėl užsieninės kompeticijos ir sumažėjus siuvimo mašinų pareikalavimui. Tačiau darbininkai kaltina pačią kompaniją, kad ji dabar nukrypusi nuo savo profilio ir pradėjusi gaminti karišKus radarus, dulkių siurblius, baldus ir kitką. Šis siuvimo mašinų fabrikas buvo įsteigtas 1873 m.

1980 metų respublikinių premijų laureatai

E. MIEŽELAITIS, Lietuvos TSR liaudies poetas, — už eilėraščių rinktinę „Mano lyra" (1979).

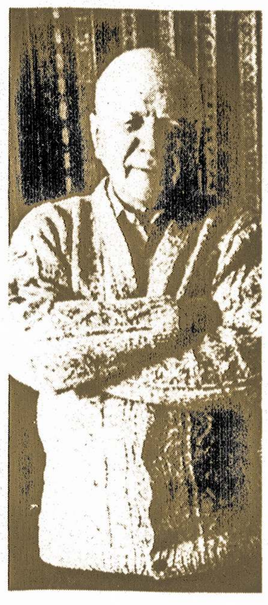

J. BALTUŠIS, Lietuvos TSR liaudies rašytojas, — už romaną „Sakmė apie Juzą" (1979).

K. MARUKAS (Marijonas Krasauskas) Lietuvos TSR nusipelnęs kultūros veikėjas, — už knygą vaikams „Sunku būti geram" (1978).

L. TRUIKYS, Lietuvos TSR nusipelnęs meno veikėjas, dailininkas, — už scenografiją Dž. Verdžio operoms „Aida" (1975) ir „Don Karlas" (1978).

E. N. BUČIŪTĖ, architektūros kandidatė, — už 1959—1979 metais suprojektuotų ir įgyvendintų visuomeninių pastatų architektūrą.

P. BRAŽĖNAS, filologijos mokslų kandidatas, — už knygą „Žmogus ir žodis prozoje" (1978).

M. ŠVAŽIENĖ, dailininkė, — už gobelenus: „Plaštakės" (1970), „Liepsnos" (1971); „Skrydis" (1973), „Pilka gėlė" (1975), „Žemės žiedas" (1976), „Erdvėje" (1978), „Saulės žiedai" — triptichas (1979), „Vilniaus universitetui — 400 metų" (1979).

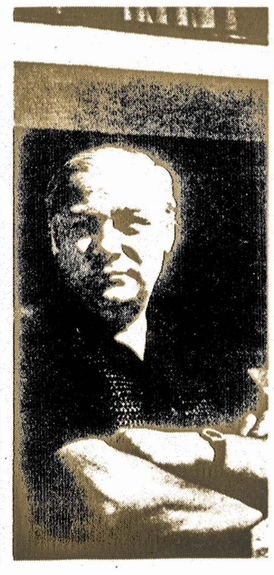

V. LAURUŠAS, Lietuvos TSR liaudies artistas, — už Styginį kvartetą, Sonatą smuikui ir kantatą „Ąžuolų vainikas".

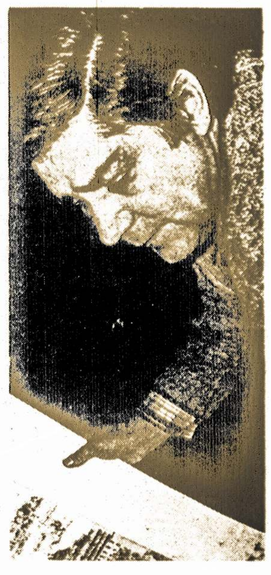

L. LAGAUSKAS, dailininkas, — už grafikos darbus — ofortus: iš ciklo „Lietuvos revoliucionierių portretai" (V. ir E. Jurgaičių ir A. Jakševičiaus portretai") (1967); iš ciklo „Senojo Vilniaus panorama" (8 estampai) (1971—1979); estampus — „Gagarinas — XX a. Kolumbas" (1968), „Pergalė" (1975), „Prosenelis Rastenis nuo Kirdeikių" (1976), „Dirbtuvėje" (1977), „Poetas ir Vilnius" (1977), „Senamiesčio muzikantai" (1978).

Alg. Kunčiaus ir A. Žižiūno nuotraukos

ĮVAIRIOS ŽINIOS

BRITŲ BEDARBIAI REIKALAUJA

Brighton, England. — Daugiau kaip keturi tūkstančiai darbininkų, nebodami šlapdribos ir nuo Anglų Kanalo pučiančių žvarbių vėjų, policijos nustumti į nuošalią vietą, demonstravo prieš Margaret Thatcher vyriausybę, kai konservatorių partijos nariai buvo bebaigią savo metinę konferenciją.

Konferencijos būstinei saugoti buvo paskirta 2,700 policininkų. Bet vistiek porai darbininkų pavyko prasiveržti pro policijos užtvanką ir patekti į vidų. Jie nutraukė premjerės kalbą, šaukdami "Fight for the right to work!" ir "Maggie, Maggie, out, out, out!"

Anglijoje šiuo metu yra apie du milijonai bedarbių. Partijos konferencijoje premjerė Thatcher darė pranešimą apie savo šalies ekonominius ir užsienio politikos reikalus. Partija parėmė jos politiką.

Užsienio politikoje, ji pareiškė, kad jos vyriausybė neleisianti pasauliui užmiršti sovietų intervencijos Afganistane, nepaisant to, net jeigu tai pažeistų detente. Ji taip pat tvirtino, kad D. Britanija laikysiantis Europos ekonominėje bendruomenėje ir pasiliksianti NATO—tai abi pozicijos, kurias smarkiai puolė užpereitą savaitę darbiečių partijos konferencija.

Atrodo, kad D. Britanija turės dar vieną "blogą žiemą" dėl nedarbo ir vyriausybės nenoro pakelti algas valstybiniams tarnautojams. Tačiau darbiečių partija, kuri tikisi ateinančių rinkimų metu patekti į valdžią, savo konferencijoje priėmė rezoliuciją išeiti iš Europos ekonominės bendruomenės. Buvo pasisakyta beveik dviem trečdaliais balsų—tai reiškia, jog tas klausimas tikrai figūruos ateinančių rinkimų platformoje. Taip pat buvo susikirtimų ir dėl išstojimo iš NATO, nors panašaus turinio rezoliucija nesurinko reikalingų balsų skaičiaus.

DETENTE IR GINKLŲ KONTROLĖ

Bonn. — Rinkimus laimėjęs Federalinės Vokietijos kancleris Helmut Schmidt savo partijos lyderiams pareiškė, kad artimiausias jo programos punktas užsienio politikoje yra detente ir ginklų kontrolė. Tai esančios gairės ketveriems jo vairavimo metams.

Taip pat jis pareiškė, kad jo vyriausybės rūpinsis sumažinti valstybinį įsiskolinimą bei integruoti svetimšalius darbininkus, kurių šiuo metu priskaičiuojama iki keturių su viršum milijonų.

Kaip žinia, dar gerokai prieš rinkimus kancleris Schmidt buvo apsilankęs Maskvoje ir turėjęs susitikimų su Tarybų Sąjungos vadovu Brežnevu ir kitais ir per jį Brežnevas pareiškęs, kad Tarybų Sąjunga esanti pasiryžusi tęsti pasitarimus su JAV dėl vidutinio greičio raketų sumažinimo. Ligšiol dar nieko tuo klausimu nenuveikta.

Saddle Brook, N. J. — Olandijos vyriausybės atsiųsti pareigūnai pradėjo investigaciją dėl gaisro olandų linijos liuksusiniame laive Prinsendam, kuris pakeliui į Orientą buvo ištiktas gaisro Aliaskos įlankoje, kur daugiau kaip 500 jo keleivių išgelbėjo helikopteriai ir paėmė amerikiečių tanklaivis. Tardomas laivo kapitonas ir igulos nariai. Tuo tarpu iš Aliaskos buvo pranešta, kad beveik po savaitės laiko nuo laivo gaisro, nuskendo ir pats laivas, ugnies taip sužalotas, kad jau nebuvo vilties ji atremontuoti.

ITALIJOS DARBININKŲ SOLIDARUMAS

Milan. — Spalio 10 d. visoje Italijoje daugiau kaip 18 milijonų darbininkų buvo sustabdę šios šalies pramonę ir prekybą keturioms valandoms, solidarizuodami su tūkstančiais atleistų Fiat automobilių fabriko darbininkų. Buvo užsidarę fabrikai, mokyklos ir bankai. Daugumą krautuvių taip pat buvo uždarytos, o traukinių ir autobusų susisiekimas buvo sustojęs vienai valandai. Daugelyje Italijos miestų įvyko taikingos manifestacijos.

Fiat automobilių fabrikai tebestovi užblokuoti pikietuojančių darbininkų. Streikas prasidėjo, kai Fiat kompanija pranešė atleisianti darbininkus trijų mėnesių laikotarpiui, norėdama išlyginti nuostolius ryšium su sumažėjusiu automobilių pardavimu užsieniuose.

Vatican City. — Daugelis žymių Italijos moterų veikėjų ir rašytojų išėjo prieš popiežiaus Pauliaus II pasisakymą, kad vyrai "neturėtų žiūrėti į moteris, netgi į savo žmonas, gašliai". Popiežius tas mintis pareiškė čia vykstančiame katalikų bažnyčios sinode, kuris čia nagrinėja katalikiškos šeimos problemas. Kai kurios moterų popiežių pavadino "male chovinist". Girdi, popiežius kalba apie vyrų žiūrėjimą į moteris, bet nieko nesako apie moterų žiūrėjimą į vyrus.

Rochester. — Rugsėjo 28-30 dienomis čia vykusi Minnesotos AFL-CIO 23-ioji konvencija priėmė rezoliuciją, kviečiančią AFL-CIO prezidentą Lane Kirkland paskelbti žygį į Washingtoną, pavadintą "National March for Jobs", kada nors, kai tik bus įvesdintas naujasis JAV Kongresas.

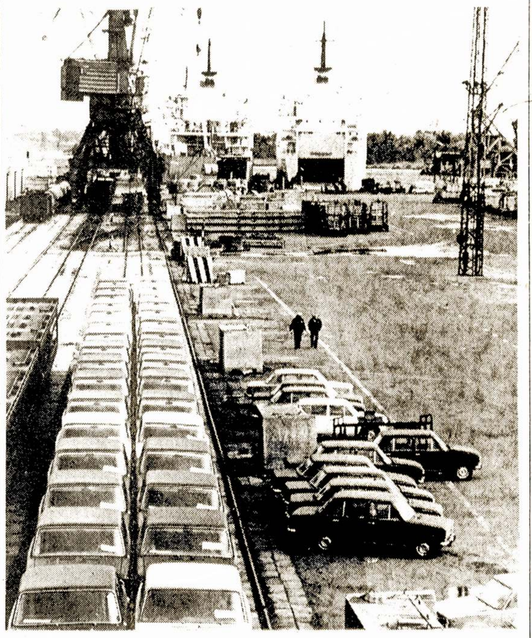

Garsusis Tarybų Latvijos uostas Ryga.

Washington. — Federalinis teisėjas nusprendė, kad prez. Carteris negali pasiųsti į Puerto Rico du tūkstančius kubiečių ir haitiečių, kaip jis buvo planavęs juos iškelti iš Floridos. Kaip žinia, šitokiam prezidento planui Puerto Rico vadovybė smarkiai priešinosi.

Washington. — Paskelbta Amerikos farmeriams gera žinia, kad JAV vyriausybė susitarė su Kinija per trejų metų laikotarpį jai parduoti nuo 6 iki 9 milijonų tonų kviečių ir kukurūzų kasmet.

Nors kaina dar pareisianti nuo tarptautinės rinkos, bet manoma, kad Kinijos pirkinys Amerikai atnešiąs apie vieną bilijoną dol. kasmet. Amerikos farmeriai jau seniai turi tų gaminių perteklių ir yra labai nepatenkinti, kai prez. Carteris buvo juos uždraudęs parduoti Tarybų Sąjungai neva dėl Tarybų Sąjungos veiksmų Afganistane.

Naktį

Jau žvaigždės užmigo.
Juodoji naktis
Per gimtąją žemę keliauja,
Tik medžių viršūnes
švelnutis pietys
Paglasto, skubėdams
į šiaurę.

Tik kartais paukštelis
iš miego saldaus
Pabudęs, staiga sudejuoja,
Tik girdisi žingsniai
klajoklio žmogaus,
Kurs nebaigė dieną kelionės.

* * *

Susiūbavo, raibuliavo
priešais saulę sietuva,
Sužydėjo, nuaidėjo
mūsų bočių Lietuva.
Mes audrų kelius pamynėm,
nešėm taiką į namus,
Šviesą nešėm per tėvynę,
kėlėm garbę Lietuvos.
Švinta tėviškės padangė,
aušta rytmečio aušra,
Skamba naujos dainos
kaime;—žengia
mūsų pamaina

Kęstutis Balčiūnas

Stasys JUREVIČIUS

***

Mes žymėti Aušrinės ženklais,
Upių, medžių lengvais šnaresiais;
Savarankiškai nieks neišeis
Anksty rytą ramunių keliais.

Viršum tavo gimtosios trobos
Laiko lempa kas naktį švytės,
Kai raminantys sieniai kuždės
Viską junglančio gėrio kalbas.

Apjuosti horizontų prasmės,
spindi sieloje metai tavi.
O dangus įsižiūri savin,
Sklindant laikui iš laiko giesmės.

***

Senoje gyvybės paslapty
Gyveni kaip augalo minty.
Gimsta mintys metų tylumu,
Tolių žiedo prasiskleidimu.

Tu esi lyg ūkanoj šviesa,
Tarsi amžina žolės tąsa.
Tavo dienos švies vienų vienoj
Amžių valandoj.

Kai, žalių pušynų apsupti,
Sieplam žmones žemės paslapty,
Slėpkis tu saulėlydžių kalne
Ir tylių naktų sapne.

Jos patenkintos ir linksmos

Vaizdas rasiniai desegreguotoje viešoje mokykloje. Moksleivių veideliuose nesimato nė mažiausios rasinės neapykantos ženklų.

VAJUS

GAVIMUI "LAISVĖI" NAUJŲ SKAITYTOJŲ IR ATNAUJINIMUI UŽSIBAIGUSIŲ PRENUMERATŲ

VAJUS PRASIDĖS RUGSĖJO 1 IR TĘSIS TRIS MĖNESIUS IKI SIŲ METŲ LAPKRIČIO 30.

Kviečiame į Talką

Kviečiame į talką visus buvusius vajininkus ir labai laukiame naujų vajininkų. Gerai susiorganizuokime šiam darbui ir veikime su pirma vajaus dieną. Rūpinkimės aplankyti kuo daugiausia namų vajaus reikalu ir kalbinti žmones užsisakyti "Laisvę."

DOVANOS VAJININKAMS

1-ma $50; 2-ra $45; 3-čia $40; 4-ta $35; 5-ta $30; 6-tą $25; 7-ta $20; 8-ta $15; 9-ta $12; 10-ta $10.

KREDITAVIMO PUNKTAI

Kontestantams kreditavimo metodai tokie: už naujus skaitytojus 1 punktas nuo 5 centų, už atnaujintas prenumeratas 1 punktas nuo 25 centų. Už aukas arba pelnus nuo parengimų 1 punktas 50 centų.

KREDITĄ UŽ AUKAS DUOSIME KONTESTANTAMS (VAJININKAMS) TIK JEIGU JIE PATYS PRISIŲS PINIGUS. PINIGAI GAUTI PER KITUS NEBUS KREDITUOJAMI VAJININKAMS.

$20,000 FONDAS

Apart įeigų už prenumeratas ir skelbimus, turime ieškoti kitokių šaltinių biudžeto sukėlimui, kad "Laisvė" gyvuotų. Per šį vajų sieksime ir vėl šiam svarbiam reikalui sukelti $20,000 fondą. Tai padarykime aukomis ir pelnu nuo parengimų.

Užsakykite "Laisvę"
Savo Giminėms Ar
Draugams Į Lietuvą. Jie
Bus Jums Dėkingi Už Tą
Dovaną

* * *

"LAISVĖS" KAINOS AMERIKOJE IR UŽSIENIUOSE:

Amerikoje $12.00 metams, $6.50 pusei metų.
Kanadoje $15.00 metams, $8.00 pusei metų.
Lietuvoje $15.00 metams, $8.00 pusei metų
Kitur užsieniuose $15.00 metams, $8.00 pusei metų.

Visais vajaus reikalais rašykite:

Laisvė

102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y., 11417

Amerikos militarinės bazės

PO VISĄ PASAULĮ

Kaip pranešė TASS-o korespondentas iš Vašingtono, JAV kongreso atstovų rūmai pritarė įstatymo projektui apie karinę statybą 1981 finansinials metais, paskirdami naujoms karinėms bazėms ir objektams 5,5 milijardo dolerių.

Pagal šį įstatymo projektą 247 milijonai dolerių bus išleisti plėsti JAV karinių bazių tinklui Indijos vandenyne. 656 milijonai dolerių asignuojama NATO karinėms bazėms Vakarų Europoje.

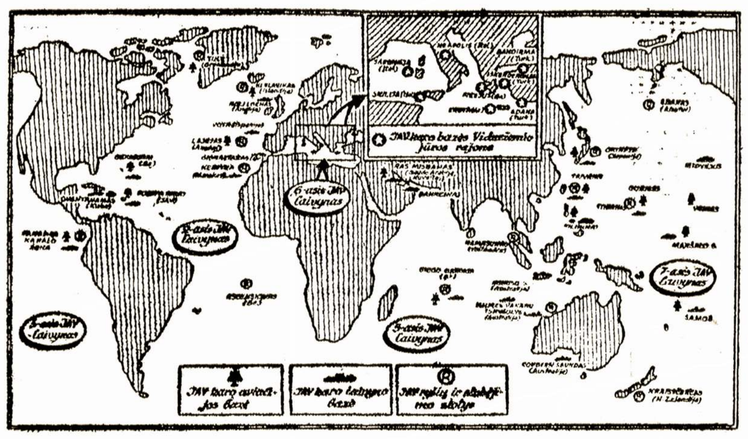

Jeigu žemėlapyje Pentagoną sujungtume linijomis su Amerikos karinėmis bazėmis, esančiomis įvairiuose pasaulio rajonuose, būtų kažkas panašaus į voratinklį. Juo apraizgytas Žemės rutulys.

Jungtinės Valstijos šiuo metu laiko savo kariuomenę, turi bazes ir atramos punktus praktiškai visoje planetoje — Vakarų Europoje, Viduržemio jūros baseine, Artimuosiuose, Viduriniuosiuose ir Tolimuosiuose Rytuose, Pietryčių Azijoje ir Lotynų Amerikoje. Ten dislokuota apie pusė milijono Amerikos karei vių. Užsienyje yra kas ketvirtas JAV karei vis. Trečdalis jos sausumos armijos ir jūrų pėstininkų divizijų, penkios iš septynių taktinės aviacijos armijos, du operatyvus laivynai, taip pat dvi atominių povandeninių laivų su branduolinemis balistinemis raketomis flotilijos. Amerikos karių — nuo patarėjų grupių iki ištisų armijų — yra 114 pasaulio šalių.

Didžiausios Pentagono pajėgos iš užsienyje esančių — Vakarų Europoje: čia jis turi apie 200 bazių, kuriose įsikūrę 330 tūkstančių kareivių ir karininkų.

Amerikos karlauna niekad neslėpė, kad „bazių strategija" nukreipta pirmiausia prieš Tarybų Sąjungą, kitas socialistines šalis. Iškart po Antrojo pasaulinio karo JAV ėmė supti mūsų šalį savo bazėmis. JAV imperializmas stengėsi paversti jas šantažo įrankiu, savo puolimo trampalinu.

Dabartinė Amerikos administracija mėgina suaktyvinti savo „karinį dalyvavimą" pasaulio „svarbiausiuose taškuose", todėl plečia ir taip didelį karinių bazių užsienyje tinklą. Vašingtono interven cionistinės politikos pamatas — Amerikos imperializmo hegemonistiniai siekimai, jo ilgalaikiai strateginiai planai, siekimas įtvirtinti pasaulyje savo viešpatavimą. Dar 1977 metais Dž. Karteris, kalbėdamasis su Amerikos žurnalo redaktoriais, pareiškė: „Man asmeniškai norėtųsi... agresyvia forma mesti iššūkį Tarybų Sąjungai ir kitoms šalims... kad įgytume įtaką visuose pasaulio rajonuose, kurie, manome, turi mums lemiamą reikšmę arba gali tokiais tapti po 15—20 metų".

Tai atvirai išreikšta Amerikos karinio-pramoninio komplekso bosų nuomonė. Ji lemia JAV užsienio politiką.

Savo militaristinius pasiruošimus dabartinė Amerikos administracija mėgina susieti su įvykiais Afganistane. Dėl jų, kaip ir dėl tariamos „tarybinės grėsmės", keliamas melagingas provokacinis triukšmas. Iš tikrųjų juo JAV nori atitraukti dėmesį nuo jų pačių mėginimų stiprinti savo pozicijas įvairiuose pasaulio rajonuose.

Irano revoliucija smogė rimtą smūgį Amerikos imperializmui Artimuosiuose Rytuose. Todėl JAV skubiai nusprendė kurti naujų bazių tinklą Indijos vandenyne, Viduriniuosiuose ir Artimuosiuose Rytuose, Afrikoje.

Pentagonas perėmė buvusią anglų bazę Masiros saloje prie Omano krantų. Ten šiuo metu aptarnaujami Amerikos strateginiai bombonešiai „B-52". Užsienio informacijų agentūrų pranešimais, faktiškai visa Omano teritorija paversta Pentagono arsenalu. Tai jo placdarmas provokacijoms ir agresijai prieš Persų įlankos šalis. JAV bazių yra ir Bachreine.

Forsuojamas 5-ojo Amerikos laivyno kūrimas. Jis turėtų jungti apie 50 laivų, kurių bazavimosi vieta — Arabijos jūra, Persų įlankos ir Indijos vandenyno vakarinės dalies vandenys. Naujojo laivyno atrama bus Diego Garsijos sala, esanti Indijos vandenyno centre. Ją Pentagonas nori padaryti „nepaskandinamu lėktuvnešiu", savo pagrindine tvirtove šiame regione.

Pentagono žinioje — trys Egipto bazės. Jungtinės Valstijos finansuoja dviejų Izraelio karinių bazių statybą Negevo dykumoje, kuriomis ir jos žada pasinaudoti. Stambiausias Izraelio Haifos uostas paverstas pagrindine JAV 6-ojo laivyno, kursuojančio po Viduržemio jūrą, baze. Pentagonas taip pat planuoja įsitvirtinti Somalyje, Kenijoje. Kaip neblogą sąjungininką jis vertina Pakistaną. Pentagonas jau šeimininkauja Anglijos bazėse Kipre.

Jungtinės Valstijos turi daug bazių Lotynų Amerikoje. Ten yra 15 tūkstančių jų kareivių. Ki Veste, 90 mylių nuo Kubos, įsikūręs Amerikos „specialios paskirties" kariuomenės štabas. Jis vadovauja JAV karinėms oro ir jūrų laivyno pajėgoms, pasiruošusioms kiekvieną akimirką pulti „priešą" Karibų jūros rajone. Vašingtonas kumščiu grasina nepriklausomoms Lotynų Amerikos šalims. Išsigandęs nacionalinio išsivadavimo judėjimo pergalių, jis pasiruošęs tiesiogiai paremti reakcingiausius režimus, neleisti žlugti savo marionetems.

Jungtinės Valstijos taip pat didina savo karinį aktyvumą Rytų Azijoje ir Ramiojo vandenyno vakarinėje dalyje. Ten irgi plečiamas Amerikos bazių tinklas. Didžiulis jų lankas — nuo šiaurės Japonijos iki Filipinų. Čia yra apie 140 tūkstančių JAV kareivių. Modernizuojamos ir statomos naujos bazės Mikronezijoje, iš kur, taip pat ir iš Guamo salos, galima kontroliuoti strategiškai svarbius kelius tarp Indijos ir Ramiojo vandenyno.

Į savo orbitą Vašingtonas energingai mėgina įtraukti Japoniją. Tokijas skatinamas žengti militarizmo keliu. JAV taip pat nori savo žaidimo panaudoti ir „Kinijos kortą". Pentagono strategai mėgina suburti aljansą — sujungti Amerikos ir Japonijos karinį-pramoninį potencialą su Kinijos dideliais žmonių resursais.

Pentagono karinės bazės — tai agresijos lizdai, nuolatinės įtampos ir karinių konfliktų šaltinis.

Alfredas SOKOLOVAS

KANADOS ŽINIOS

TORONTO, ONTARIO

SVEČIAI IŠ LIETUVOS TORONTE

Kai JAV prezidentas J. Carter užkūrė antitarybinę kampaniją, neatsiliko ir Kanados valdžia, spauda ir visi kiti, kurie tik laukė progos pakiršinti žmones prieš Tarybų Sąjungą, sugriauti gerus kultūrinius santykius ir t. t. Manėm, kad ir mes, lietuviai, nebematysime svečių iš Lietuvos, bet, atrodo, kad reakcijai nepavyko savo tikslo atsiekti.

Spalio pirmomis dienomis Toronte viešėjo 14 tarybinių turistų grupė, kurių tarpe buvo ir du lietuviai, Vilniaus operos dainininkė **Vitalija Šiškaitė** ir žurnalistas, "Gimtojo Krašto" atsakingasis sekretorius **Juozas Kuckailis**. Tad, išgirdę apie jų atvykimą, suskatome surengti kokią nors sueigą, su jais susitikti. Laiko buvo maža ir nebuvo galima ką nors didesnio surengti, bet sekmadienį, spalio 5, Lietuvių salėj su svečiais susitikome.

Gerb. svečias perdavė mums sveikinimą nuo Tėviškės Draugijos pirmininko P. Petronio ir kitų tautiečių ir perstatė Vitaliją Šiškaitę, pažymėdamas, kad Vitalija yra išėjusi Vilniaus konservatorijoje dainavimo mokslus, taipgi du metus stažavusi Bulgarijoj, ir dabar aktyviai dalyvaujant Vilniaus operos veikloje.

Vitalija, reikia pasakyti, pasielgė taip, kaip gal dar nė vienas dainininkas nepasielgė: ji mums padainavo be akompanisto. (Torontiečiai savo pianisto neturime, o ką kitą gauti tokiu trumpu laiku nebuvo galima). Ji mums padainavo kelias liaudies dainas: J. Karoso "Putinėli raudonasis", J. Gruodžio "Sėjau rūteles", Raudonikio "Tėvynė", Tallat Kelpšos "Oi bernyti" ir "Lietuva brangi".

Dainininkė taip mus įjaudino, kad paskui mes pradėjome svečiams dainuoti, žinoma, visokiais balsais. Draugės moterys įteikė dainininkei gėlių puokštę. Taipgi jos paruošė kavutės ir pyragaičių.

Svečias trumpai papasakojo apie Lietuvos atsiekimus, apie didžiulę dainų ir šokių šventę, apie Lietuvos sportininkų laimėjimus olimpijadoj. Jie parsivežę net kelioliką aukso medalių. Jis taipgi atsakė į paklausimus.

Iš mūsų salės visi su svečiais vykome į Ukrainų salę, kur buvo surengtas koncertas visiems dainininkams. Jų buvo net penki. Visi geri dainininkai ir dainininkės. Vitalija taipgi padainavo tris dainas. Iš aplodismentų buvo galima spręsti, kad publikai patiko.

Prieš tai, šeštadienį, dainininkai dainavo Rusų Federacijos jubiliejiniame parengime, kuris įvyko Holliday Inn viešbutyje. Taigi, ir mūsų viešnia dainavo net trijose vietose.

Užbaigus koncertą Ukrainų salėj, apatinėj salėj visiems dalyviams buvo pateikta kavutės. Buvo gera proga susipažinti ir pabendrauti. Susitikome ir su torontiečiu prof. Lorch, kurs dažnai lankosi Lietuvoj. Mūsų svečių parodė nuotraukas, jo padarytas dalyvaujant Vilniaus universiteto 400 metų sukaktuvėse.

Visa tarybinių svečių grupė iš Ukrainų salės sėdo tiesiai į autobusą ir išvyko į lėktuvų stotį. Ir mums pasidarė liūdna, kad taip trumpai tegalėjome bendrauti su maloniais svečiais iš gimtojo krašto. **A. Ylienė**

LONDON, ONTARIO

PAMINĖJO 50 METŲ VEDYBŲ SUKAKTĮ

Rugsėjo m. 1-a d. Valerijai ir Povilui Mažyliams suėjo 50 metų vedybų sukaktis. Paminėti šią sukaktį, jų dukros Bertha Warren ir Lilian Esler su šeimomis surengė šeimyninį balių ir jubiliatus apdovanojo įvairiomis dovanomis.

Jubiliatai gavo pasveikinimų iš Lietuvos nuo savo giminių ir specialiai gauti pasveikinimai nuo Kanados Prime Ministerio E. Trudeau, nuo governor General Ed Shroyer, Ontario Prime Ministerio W. Davies, nuo Londono majoro Al Gleeson ir nuo parlamento atstovo iš Londono—Ch. Turner.

Dėl šio jubiliejaus daug pastangų įdėjo žentas Gram Esler ir anūkai, kurių Mažyliai turi net penkius.

V. ir P. Mažyliai yra seni progresyvės spaudos rėmėjai ir skaitytojai. Man teko su jais susipažinti prieš daugelį metų, kada jie ir aš dar gyvenome Montreale. Valerija yra ne kartą pasirodžiusi progresyvių lietuvių surengtuose vaidinimuose Montrealyje scenos, vaidindama senesnes moters roles ir gana gerai roles atlikdavo. Išvykus iš Montrealo, jie apsigyveno ant tabako farmos ir tenai darėsi pragyvenimą. Pasiliuosavę nuo darbų, perdavė farmą ir apsigyveno Londone, kur randasi ir jų šeimos.

Ilgo ir laimingo gyvenimo jubiliatams. **J. N.**

SUGRĮŽUS Į LONDONĄ

Pagyvenus porą metų Toronto apylinkėj pas savo seserį, grįžau atgalios į savo senąją gyvenimo vietovę—Londoną, kur turiu savo nuosavą namą.

Noriu tarti keletą žodžių apie Londono miestą, kuriame išgyvenau apie 10 metų ir jau gerai pažįstu patį miestą ir jo apylinkes. Tai nėra didelis miestas. Gyventojų skaičius siekia 250 tukstančių. Prieš kelioliką metų jo gyventojai buvo grynai anglosaksonų kilmės, bet pokariniais laikais apsigyveno daugelis ir kitataučių, tarpe kurių atsirado ir keletas lietuvių. Bet po Antrojo pasaulynio karo atvyko didesnis skaičius įvairių emigrantų, taipgi ir daugiau lietuvių. Jie čia susidarė savo parapiją ir turi nedidelę bažnytėlę. Senesnės kartos lietuvių nėra daug ir dauguma yra jau pensijonieriai, pardavė tabako farmas ar kokius biznius.

Londone yra mažai industrijos, tad darbininkų nėra daug ir didžiuma gyventojų susideda iš biznierių, valdininkų ir buvę farmeriai. Sulyg statistika Londone randasi daugiausia milijonierių, palyginus su kitais Kanados miestais ir jų gyventojų skaičium.

Pats miestas stovi ant išsišakojusios Tames upės kranto. Yra keletas gražių parkų, bet dėl turistų, mažai kas yra, kad būtų įdomesnio. Yra didelis universitetas, Western University ir su-

traukia daug studentų, taipgi ir kitu gerų mokyklu. Šį miestą kai kas vadina "Miško miestas", nes gatvės apaugusios dideliais medžiais ir žiūrint iš aukštesnės vietos, atrodo, kad lyg koks tai miškas aplinkui.

Begyvenant Londone, pasimirė mano švogeris Z. Janauskas Toronte, tad palikę vienos sutarėm pabandyti sueit ir kartu pagyventi. Kadangi ji nenorėjo kitur keltis iš savo gyvenamos vietos, tad aš persikėliau gyventi pas ją. Bet, deja, nevisada gyvenimas eina taip, kaip galvoji ar planuoji. Gyventi dviese nėra taip nuobodu, bet atsiranda kitų dalykų, kas sudaro nemalonumų ir nesklandumų, taip, kad apsvarsčius ir nutariau grįžti atgal į savo namus ir Londono miestą.

Apgailestauju, kad teko apleisti Torontą ir malonius tos kolonijos progresyvius lietuvius ir "Bingo" lošimus, kur tekdavo gražiai praleisti laiką ir suėjus su pažįstamais pasišnekučiuoti. Tikiuos, kad retkarčiais dar teks aplankyti Torontą ir didesnius parengimus, jei tik sveikata leis tenais suvažiuot.

Visiems torontiečiams linkiu geros kloties ir laimingo gyvavimo. **J. Narusevičienė**

IŠ MANO VIEŠNAGĖS LIETUVOJE

Šiaurinės Lietuvos lygumose

VLADAS RAILA

Po lietui dulkenančio penktadienio Šiauliuose išaušo gražus, saulėtas šeštadienio rytas. Giminaičiai gyvena devyniaukščio namo viršutiniame bute. Išėjus į balkoną puikiai matyti Šiaulių miestas, naujų rajonų, daugiaaukščių namų panorama. Miestas užgydęs karo žaizdas ir išsiplėtęs į visas puses.

Kalbuosi su giminėmis apie praeitį ir dabartį. Podukra Laimutė papasakojo apie savo darbą spalvotų televizorių gamykloje. Jos vyras Kazys Staškus melioracijos inžinierius; jo darbo paskirtis rūpintis saugumu, kad darbininkai dirbdami nesusižeistų. Augina dukrą ir du sūnus. Dukra mokosi Vilniuje industriniame institute, vyresnis sūnus baigė vidurinę mokyklą, ruošiasi stoti į aukštąją mokyklą studijuoti matematiką, kas jam gerai sekasi, o mažylis lankys vaikų darželį.

Aplankiau brolio sūnų Algį Railą. Abu su žmona dirba ir augina dvynukes dukras. Algis dirba medienos apdorojimo įmonėje šaltkalviu. Prižiūri, remontuoja mašinas. Už gerai atliktą darbą net du kartus yra apdovanotas garbės raštais. Aplankiau Laimutės ir Algio motiną ir jos vyrą Tamošauskus. Visi turi naujus gerus butus. Padoriai įsikūrę, pastovūs Šiaulių piliečiai.

Belankant gimines labai greitai prabėgo dienelė ir jaukus vakaras.

Kitos dienos rytą sėdome į Staškų automašiną ir išvykome dar kartą pasidairyti po Šiaulius. Apžiūrėjome jų sodybinį sklypą, kur vaismedžiai nokina vaisius, vėšliai auga gerai prižiūrimos daržovės.

Iš čia tiesiu plentu patraukėm iki Rozalimo aplankyti senelių, tėvų ir brolio kapus. Aplankiau netoli kapų gyveniene, Rozalimo vaistininkus Joną ir Aleksandrą Rudzinskus, kurie rūpinasi miestelio grožiu. Jų pastangom ir prieš keletą metų melioratoriai atvežė didelį akmenį ir pastatė gatvių trikampyje. Dabar ant jo iškalta Rozalimo gyvenvietės įsikūrimo data. Šalia vaistinės stovi kitas, didžiulis, rausvas Lietuvos laukų akmuo. Ant jo iškaltas gydytojiškas simbolis ir žodžiai: "Būkite sveiki". Tai gražus Rudzinskų gestas.

Senaisiais laikais Rozalimas turėjo tik apie 700 gyventojų. Dabar čia yra įsikūrusi Pakruojo rajono melioratorių bazė, tai ir miestelis yra gerokai augtelėjęs. Giminaitė pasakojo, kad dabar turi arti 3,000 gyventoju.

Važiuojam į Pakruojų per Rozalimo pušyną. Kiek čia mano vaikystėje baso bėgiota, žaista! Dabar pušys kur kas didesnės, pastorėjusios pasistiebusios. Seniau čia džiovininkai atvažiuodavo gydytis. Čia 1905 metais tam tikslui vasarojo rašytojas Jonas Biliūnas.

Kiek pavažiavus pastebėjau aukštą užtvanką. Kas čia? Per šimtmečius tekėjo upelis Ežerėlė, niekas į ją nekreipė dėmesio. Tarybiniais metais melioratoriai pastatė užtvanką, už jos išsiliejo ežeras. Dabar sako ten vyksta Pakruojo rajono dainų šventės. Bus ir pramogų ir poilsio vieta apylinkės gyventojams. Tokia užtvanka ant upės Kruojos. Prie pat Pakruojo miesto tyvuliuoja "jūra". Tai vis melioratorių darbai kurie keičia ir puošia Lietuvos peizažą.

Pakruojus irgi gerokai išaugęs, išsiplėtęs į abi puses upės Kruopos. Pakruojus tapęs derlingų lygumų rajono centru. Čia įsisteigė rajono savivaldybės ir kultūrinės organizacijos, susidarė geros galimybės miestui augti.

Nuvykęs į Pakruojų apsistojau pas pusbrolį Joną ir jo žmoną Moniką Railus. Rodosi, kur tik benuvykstu, vis randu giminių. Oi kokia didele ta mano giminėlė! Jono sveikata kiek sušlubavusi. Jau seniai pensininkas. Buvęs didelio bičių ūkio bitininkas, dar ir dabar savo sodelyje su bitėm užsiėminėja. Vakare prisirinko didelis būrys giminių, šnekučiavome iki vėlumos nakties.

Kitos dienos rytą patekau dar kitų giminaičių globon. Mat, iš Vilniaus į Pakruojų atvyko Antanas ir Janina Kazėnai manęs parvežti į Vilnių. Janina pranešė "Ąžuolo" kolūkio pirmininkui, kad mes atvykstam į Plaučiškius. Atsisveikinęs su Railų šeima, sėdau į Kazėnų "Žygulį" ir už pusvalandžio atsiradome prie "Ąžuolo" kolūkio kultūros namų. Čia mus sutiko kolūkio pirmininkas Antanas Žigmantavičius ir jo sekretorė įteikė puokštę gėlių.

Toks draugiškas sutikimas mane labai jaudino. Juk aš vos skersai kelio esu gimęs ir augęs. Tūkstančiais kartų ši žemelė yra mano kojomis mindyta.

Žiūriu į kultūros namus ir stebiuosiu, ką mano žemiečiai yra atsiekę: 300 vietų teatro salė, didelė scena, visi patogumai saviveiklai. Kartais atvyksta Panevėžio ir Šiaulių teatro artistai atlikti programai. Turi savo filmom rodyti aparatūrą. Kas antrą dieną rodomi filmai. Šalia teatro kita salė šokiams ir baliams ruošti. Sienos nukabintos dailės paveikslais, kuriuos kas šeši mėnesiai Vilniaus dailes muziejus pakeičia. Namuose randasi biblioteka ir kolūkio kontora. Žodžiu, pilnakraujis žemdirbių kultūros židinys.

Pirmininkas pakviečia į savo automašiną vykti laukus apžiūrėti. Kokie gražūs ir lygūs mano tėviškės laukeliai, pasipuošę žalio aksomo suknia. Matyt, kad trąšų negailėta . . .

Pirmininkas pasakoja apie nuostabią žolę "Miglę", kurios kolūkyje auginama 70 hektarų sėklai, tos daugametės žolės sėkla gana brangi, didelis jos pareikalavimas, tai ūkis, ją parduodamas turi daug naudos. Bet pagrindiniai kolūkis verčiasi gyvulininkyste: augina 2,300 kiaulių ir 1,000 galvijų. Parodė didelį ūkinių, gamybinių pastatų kompleksą, kur auginamos kiaulės ir kiti gyvuliai. Visur moderniški įrenginiai šerti ir svarai palaikyti.

"Ąžuolo" kolūkis turi virš 2,000 hektarų žemės. Pirmininkas sako, kad būtų geriau, jeigu turėtų daugiau žemės. Gero gaspadoriaus vadovaujamas kolūkis per metus daro pusantro milijono rublių apyvartos. Iš tos sumos lieka pusė milijono rublių pelno.

Net pašokęs klausiu,—ką jūs darote su tais pinigais?—Budavojame ūkinius pastatus, perkam žemės ūkio techniką, pastatėm 30 vietų vaikų darželį, tiesiame vandentiekį, kanalizaciją, statome Palangoje poilsio namus kolūkiečiams. Planuojame statyti naują mokyklą.

Prisimenu Plaučiškių kaimą kada jame buvo keturiolika kiemų—mažesnių ir didesnių ūkininkų. Dabar "Ąžuolo" kolūkio centrinė gyvenvietė, 70 mūrinių namų, turi parduotuvę ir valgyklas. Ten ir sustojome pietauti. Dvi kolūkietės baltom sukniom apsirengusios, su baltom kepuraitėm, tik sukasi apie pečių. Šviežios mėsos iškepti kažkokie vyniotiniai buvo labai skanūs. Pirmininkas sako, kad tik bulves valgyklai perkam, mėsą ir kitą maistą patys pasigaminam. Čia kolūkiečiai ar pakeleiviai gali pavalgyti gerus pietus už 85 kapeikas.

Atėjo laikas su tais mielais žemiečiais skirtis. Pirmininkas man įteikė nuo visų kolūkiečių dovaną. Dailininko iš medžio išdrožinėtą ratą su saulute vidury. Ant rato išpjaustytos raidės—liaudies dainos posmas: "Saulutė tekėjo, lapeliai mirgėjo, o du broliai brolužėliai žirgelius balnojo". Kitoj pusėj užrašyta "Mūsų žemiečiui Railai Vladui, "Ąžuolo" kol. kolūkiečiai".

Daug kur gavau dovanų, bet ši man viena sentimentališkiausių, nes ji man primena tą brangų gimtosios žemės kampelį, kur gimiau ir augau.

Grįžtant į Vilnių, A. Kazėnas Žiguli pasuko atgal į Pakruojų, o nuo čia į rytus pro Joniškėlį į Pušalotą. Ten gyvena mūsų giminaitė E. Railaitė-Pušaloto kolūkio darbininkė. Darbšti ir taupi mergina. Pušalote statosi už 14,000 rublių naują mūrinį namą statyba jau įpusėjus. Kai užbaigs, bus graži vietelė gyventi. Kaip čia, taip visur statosi mūrinė Lietuva!

Šioje kelionėje pravažiavau Šiaurinės Lietuvos—Radviliškio, Šiaulių, Pakruojo, Pasvalio ir Panevėžio rajonus. Galiu užtikrinti suvalkiečius, kad šiaurinės Lietuvos laukai lygūs, gražūs kaip ir Suvalkijos.

Kaip lietuvių kalbos tarmės nykdamos subendrėjo, taip melioratorių technikos paliesti Lietuvos laukai suvienodėjo.

Nariai išrinko, o neseniai įvykęs seimas užgyrė šią Lietuvių Darbininkų Susivienijimo valdybą. Sveikiname.

Left to right: Paul Venta, Trustee; Elizabeth Dominic, Vice-president; Helen Esker Jeskevičiute, Vice-president; Anne Yakstis, Secretary; Servit Gugas, President; Amelia Yuskovic, Treasurer; Ruth Bell, Trustee; William Malin, Trustee.

Prie "Ąžuolo" kolūkio Kultūros namų. Iš kairės į dešinę: Antanas Zigmantavičius, V. Raila, Janina Kazėnienė, kolūkietis.

PRANAS RAŠČIUS

Dangus ir upė

Apsiniaukia dangus —
ir jinai apsiniaukia,
susirūpinus žvelgia
giliom sietuvom
į viršūnes klevų,
sunerimusį kekšą —
gal atūžia audra,
su žaibais ir ledais. .

Susiūbuoja dangus —
ir jinai susiūbuoja,
plukdo debesį pilką
per pievų šilkus,
kolei, peršniokštus slenkstį,
jį priplaka tyliai
tartum didelę putą
prie skardžio stataus.

Nusišypso dangus —
ir jinai nusišypso.
Blyksi mėlynos akys
šimtais spindulių.
— — Kokią jautrią ir gerą
gyvenimo draugę,
neramusis dangau,
tau paskyrė būtis! . .

Keleiviai

Mes, du keleiviai,
einam ir einam. . .
Jinai — nuo ryto,
aš — nuo vaikystės.

Perėjo saulė
per visą dangų,
o aš — per visą
gimtąjį kraštą.

Saulė tik švietė,
saulė tik šildė,
o aš ne kartą
mečiau šešėlį.

Ant girios tako
ir ant upelio,
ant paukščio lizdo,
ant draugo veido.

Saulė tik kėlė
iš miego žolę,
saulė džiovino
nuo lapo rasą.

O aš užmyniau
rytmetį žiedą,
nulaužiau liauną
medelio šaką.

Ir nenušluosčiau
žvaigždėtą naktį
nuo moters skruosto
žibančio perlo.

Mes, du keleiviai,
eisim ir eisim. . .
Saulė — be galo,
aš — ligi miško.

„PISTOLETAS" DAIGAMS SODINTI

Kanadoje sukurtas „pistoletas" daigams „įšauti" į gruntą. Pistoletas šauna į gruntą daigus nedideliuose plastmasiniuose patronuose, kuriuose jie ir užauginami.

Patronai padaryti taip, kad vėliau augdamos daigų šaknys jų sieneles savaime suardo. Per dieną tokiu pistoletu galima pasodinti iki 2000 daigų. Apie šią technikos naujovę informuoja Lenkijos žurnalas „Mlody technik".

"LAISVĖS" REIKALAI

Vajus prasidėjo rugsėjo 1 d. ir baigsis lapkričio 30 d.

Štai skelbiame mus pasiekusius laiškus nuo rugsėjo 16 d. iki spalio 9 d.

Kontestantų stovis	Punktai
N. Iešmantienė, Miami, Fla.	5,076
LLD 45 kp., St. Petersburg, Fla.—P. Alekna	3,818
New York—A. Mitchell ir N. Ventienė	2,724
Connecticut vajininkai	2,565
Regina Trakimavičius, Worcester, Mass.	2,312
Stefanija Masytė, Detroit, Mich.	1,892
E. Repšienė, Dorchester, Mass.	1,188
Binghamton, N. Y.	666
Montreal, Que., Canada	618
J. Brazdžius, Sudbury, Ont., Canada	560
N. Dudonis, Aston, Pa.	512
A. Račkauskienė ir M. Sametis, Haverhill, Mass.	506
LLD 198 kp., San Francisco-Oakland, Cal.-V. Taraškienė	428
Rochester, N. Y.	408
M. Uždavinis, Norwood, Mass.	238
London, Ont., Canada	200
A. Bernat, Los Angeles, Cal.	156
Toronto, Ont., Canada	124

* * *

Naujų prenumeratų per šį laikotarpį gavome 14. Regina Trakimavičius, Worcester, Mass. prisiuntė 4; Stefanija Masytė iš Detroit, Mich. prisiuntė 4; po vieną prisiuntė V. Preikša iš Delavan, Wis., O. Keraminienė, Commack, L.I., per N. Ventienę; N. Iešmantienė, Miami, Fla.; P. Alekna, St. Petersburg, Fla.; A. Lukaszunas, Miami Beach, Fla.; J. Pluščiauskas, Hawley, Pa.

* * *

Jau pradedame gauti sveikinimus "Laisvės" 70 m. jubiliejui.

Apolonija Bečienė, Miami, Fla. prisiuntė $2,000.00
Ona Visotskienė, našlelė Kensington, Conn., prisiminimui mirusio vyro Vinco 500.00

Šias aukas priskaitysime prie jubiliejaus aukų.

* * *

Uršulė Bagdonienė, Richmond Hill, N. Y. aukojo "Laisvės" Bendrovės du šėru vertės $10.

* * *

Į fondą aukų įplaukė per šį laikotarpį:

Nellie Ventienė, per "Laisvės" koncertą, 9/21, vardai tilpo 10/3 "Laisvėje" $151.00
Ieva Mizarienė, per "Laisvės" koncertą, 9/21, dal tilpo 10/3 "Laisvėje" 125.00
Nikodimas ir Marijona Bartkai, Benld, Ill., per J. J. Daujota 100.00
Niujorko Lietuvių Moterų Klubas, per Nellie Ventienę 100.00
Joseph Brazdžius, Sudbury, Ontario, Canada 100.00
Apolonija Bečienė, Miami, Fla., per N. Iešmantenę 100.00
M. ir J. Svinkūnai, Waterbury, Conn. 100.00
Frank Ulinskas, Detroit, Mich., per Stefanija Masytę 100.00
Olga (Šukytė) ir Frank Graham, So. Boston, Mass., per E. Repšienę 100.00
Telda King, San Leandro, Cal., per V. Taraškienę ... 90.00
Stanley Vaineikis, Binghamton, N. Y., per H. Pagiegalienę 50.00
S. Bimbienė, Hawthorne, N. J., prisiminimui mirusio vyro, Juozo Bimbos 50.00
Mary ir Stanley Alukonis, Paterson, N. J., per S. Bimbienę 50.00
Frank ir Helen Mankauskai, Miami, Florida 50.00
Leonidas ir Valerija Maželiai, London, Ont., Canada, proga jų 50 metų vedybinių sukaktuvių 50.00
Mary ir Violet Kuzmickai, St. Petersburg, Fla., per P. Alekną 50.00
Jonas Vaicekauskas, Binghamton, New York 45.00
Monica Dawnis, Cambridge, Massachusetts 40.00
M. Doveikienė, Hamilton, Ont., Canada 35.00
Jonas Vaicekauskas, Binghamton, N. Y., prisiminimui mirusios dukters, V. Sasutą ir žmonos Katie 35.00
M.P. Yokumskai, Haverhill, Mass., per A. Račkauskienę 28.00
Regina Trakimavičius, Worcester, Mass. 25.00
J. Petkūnas, Worcester, Mass., per Regina Trakimavičius 25.00
Johanna Demikis, Worcester, Mass., per Regina Trakimavičius 25.00
Florence Ewanow, Binghamton, N. Y., per A. Žemaitienę 25.00
A. Račkauskienė, Haverhill, Massachusetts 25.00
V. Masienė, Weston, Ont., Canada 25.00
Theodore Kaeser, Brentwood, L. I., N. Y. 25.00
Joseph ir Bernice Vaitkai, Seminole, Fla., per P. Alekną 23.00
A. Dockus, Detroit, Mich., sveikina A. Bimbą 20.00
N. Dudonis, Aston, Pa. 20.00
Helen Žekonis, So. Boston, Mass., per E. Repšienę .. 20.00
Stella Danis, Miami, Fla., per N. Iešmantienę 20.00
Mary Kvetkas, N. Miami Beach, Fla. 20.00
Konstancija Thomas, Johnson City, N. Y., per H. Pagiegalienę 20.00
J. Jordan, Palm Beach Gardens, Fla. 18.00
F. Petkūnas, Worcester, Mass., per Regina Trakimavičius 15.00
L. Bartkienė, Linden, New Jersey 15.00
Nellie Grigaliunas, Watertown, Mass., per E. Repšienę 15.00
Julia Shimkus, Brooklyn, New York 15.00
Juozas ir Tillie Lukai, St. Petersburg, Fla., per P. Alekną 15.00
Anita Kucks, Ansonia, Conn. 13.00
J. Senkus, Worcester, Mass., per Regina Trakimavičius 11.00
Helen Janulytė, St. Petersburg, Fla., per P. Alekną . 10.00
John Gresh, Largo, Fla., per P. Alekną 10.00
Malvina Bručienė, Richmond Hill, N. Y. 10.00
Karolina ir Ona Sholomskas 10.00
E. Mažilienė, Brooklyn, N. Y. 10.00
J. Lorens, New Lowell, Ont., Canada 10.00
E. J. Kodis, Lawrence, Mass., per A. Račkauskienę . 10.00
Juozas Kuica, per P. Bendzaitienę, La Salle, Que., Canada 10.00
P. Bendzaitienė, LaSalle, Que., Canada 10.00
F. ir A. Valickai, Hawthorne, N. J., prisiminimui mirusio tėvo Juozo Bimbos 10.00
LDS 6 kp., Binghamton, N. Y., per H. Pagiegalienę .. 10.00
L. ir M. Jakštas, Nesconset, N.Y., per Nellie Ventienę .. 10.00
Elizabeth Freimon, Somerville, Mass., per E. Repšienę . 10.00
Antoinette Gerdus, Washington, Illinois 10.00
O. Kučiauskaitė, Baltimore, Md. 10.00
J. Plusčiauskas, Hawley, Pa. 10.00
Frances Pfeifer, Gulfport, Fla., per P. Alekną 10.00
Mary Martuza, Racine, Wis. 8.00
P. Gižauskas, Runnemede, N. J., per N. Dudonį 8.00
Martha Marquardt, Chicago, Ill. 8.00
Mary Petronis, Middle Village, N. Y., prisiminimui mirusio vyro Petro Petronio 8.00
Eva Valley, St. Petersburg, Fla., per P. Alekną 8.00
A. S. Baublis, Willow Springs, Illinois 8.00
J. Urmonienė, Chicago, Illinois 8.00
Victor Preikša, Delavan, Wisconsin 6.00
J. P. Miller, Seminole, Fla., per P. Alekną 5.00
B. Kalusis, Fitchburg, Mass. 5.00
B. S. Šlekai, Lawrence, Mass., per A. Račkauskienę .. 5.00
M. Sametis, Haverhill, Mass. 5.00
Pauline Daraška, Sandusky, Ohio 5.00
M. Grigun, Norwood, Mass., per M. Uždavinį 5.00
V. Rudin, La Salle, Que., Canada 5.00
A. Vasaris, Livonia, Mich., per Stefaniją Masytę 5.00
Z. Danta, Trenton, Mich., per Stefaniją Masytę 5.00
Pauline Petrauskas, Shrewsbury, Mass., per Regina Trakimavičius 5.00
Anna Prankaitis, Brooklyn, N. Y. 3.00
Marcela Green, Shrewsbury, Mass., per Regina Trakimavičius 3.00
J. Sabaliauskas, Worcester, Mass., per Regina Trakimavičius 3.00
A. Bacavich, Chicago, Ill., per Julia Urmonienę 3.00
A. Druseika, Chicago, Ill., per Julia Urmonienę 3.00
M. Steinys, St. Petersburg, Fla., per P. Alekną 2.00
B. Kastrivickas, per H. Pagiegalienę, Johnson City, N.Y. 2.00
U. Matis, MacGregor, Man., Canada 1.00
A. Žemaitis, per H. Pagiegalienę, Johnson City, N. Y. 1.00
J. Žemaitis, per H. Pagiegalienę, Johnson City, N. Y. 1.00
J. Brown, per H. Pagiegalienę, Johnson City, N. Y. .. 1.00
H. Horsky, per H. Pagiegalienę, Johnson City, N. Y. . 1.00
P. Maldaikis, per H. Pagiegalienę, Johnson City, N.Y. ... 1.00
S. Vaineikis, per H. Pagiegalienę, Johnson City, N.Y. .. 1.00
A. Pagiegala, per H. Pagiegalienę, Johnson City, N.Y. .. 1.00
H. Pagiegala, Johnson City, N. Y. 1.00

* * *

Viso dabar skelbiamų aukų gavome $2,294.00. Pridėjus pirmiau skelbtas aukas į fondą iki spalio 9 d. įplaukė $4,086.00.

* * *

Širdingai dėkojame.

ADMINISTRACIJA

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Joseph J. Garszva

Undertaker and Embalmer

HAVEN HILL FUNERAL HOME, INC.

104-38 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y. 11418
Telefonas: 846-1970

WOODHAVEN, N. Y.

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Mikolo Liepos

mirė 1977 m. spalio 18 d.

Liūdnos ir širdis spaudančios sukaktuvės nuo mūsų taip mylimo mirties. Mes liūdime jo kiekvieną dieną.

Ilsėkis ramiai, mūsų brangusis, mes lankome Tavo kapą ir kol gyvos būsime, lankysime ir prisiminsime Tavo gerą širdį.

EMILIJA—žmona
LILIJA—dukra
LYNN ir LORRAINE—anūkės

ENGLEWOOD, N. J.

Mirus

Jonui Ališauskui

1980 m. spalio 7 d.

Reiškiu gilią užuojautą jo dviem sūnums Jonui ir Vincentui, trim dukrom Catherine, Anna ir Stella; taipgi visiems kitiems giminėms, artimiesiems bei draugams.

SOPHIE STASIUKAITIENĖ
Fairview, N. J.

CLEARWATER, FLA.

Mirus

Walter Stroliui

Reiškiame gilią užuojautą žmonai Margaret, sūnui Walter, dukrai Diane Pritchard Alsup, broliams Povilui Kanadoje, Jurgiui Australijoje ir Antanui Lietuvoje, sesutei Liūdai Vaičiurgienei Švedijoje ir trims anūkams, visiems artimiesiems bei draugams.

Ir mes kartu liūdime.

VALDYBA ir NARIAI
Lithuanian Senior Citizens Club Inc.
St. Petersburg, Fla.

DETROIT, MICHIGAN

SERGA

Smarkiai susirgo Detroito Lietuvių Klubo narė ir gerai žinoma pažangietė Marcijona Tvaskienė. Ji randasi Oakwood ligoninėje. Tvaskienė yra "Laisvės" ir "Vilnies" skaitytoja ir narė visose pažangiose organizacijose. Linkime jai greit pasveikt ir sustiprėt.

BIZNIERIAI

Mūsų vyrai biznieriai-investatoriai atlaikė savo mėnesinį susirinkimą pas Chuck Tvaską. Susirinkimas praėjo sklandžiai, o po susirinkimo namų šeimininkė Minnie Tvaska patiekė visiems skanią vakarienę.

GERAS BANKETAS

Detroito Lietuvių Klubo rudeninis banketas įvyko Spalio 5 d. Į banketą atsilankė daug klubiečių ir jų draugai. Už penkius dolerius, visi dalyviai gavo skanius pietus, ypatingai visiems nepaprastai patiko namie darytos kilbasos, kurias padarė mūsų nuolatiniai šeimininkai Pat ir Mike Stunskai. Kitus patiekalus prirengė Antoinette Garelis ir Emma Rye su pagelba Stella Smith. Visi penki dirba visuose Klubo parengimuose ir šį sykį virtuvėje jie visi prakaitavo visą dieną. Bilietus prie durų pardavė mūsų nuolatinė bilietų pardavėja Lillian Gugas. Prie stalų patarnavo trys gražios jaunos klubietės: Judy Rye, Diana Rye ir Diana Garelis. Bilietus surinko Edward Balchunas ir Mike Stunskas. Stalus iš vakaro sustatė Edward Balchunas ir Alfons Rye, o prie baro dirbo Juozas Tamulis su pagalba Alfons Rye. Buvo geras ir gražus banketas. Visi dalyviai linksmai praleido popietį, ypatingai dėkodami už skanius pietus.

SVEČIAI BANKETE

Į Klubo rudeninį banketą atvažiavo svečiai iš kitų miestų. Pas klubiečius Tony ir Millie Vasaris atvažiavo jų dukrele, Dr. Gay Vasaris iš Venice, Florida, ir visi dalyvavo bankete. Iš Phoenix, Arizona, buvo Anna Suvesdis su savo giminėmis. Bankete buvo vienas jauniausias penkių ir puse mėnesių amžiaus. Klubietė Ruby Jeske atvežė į banketą savo dukrelę Jean ir jos vyrą Kenneth Robak, o jie su savim turėjo tą mažiuką pilietį, Brian Robak. Gražus vaikutis ir jis visiems labai patiko. Iš Windsoro, Kanados, buvo Jean ir Al Vainalavičiai, George Kuodis ir Simonas Kunsaitis.

VAJUS

"Laisvės" vajus eina pirmyn ir gerai. Visi atsinaujina "Laisvę" dar ir aukoja į fondą.

Vajininkė St. Masytė smarkiai dirba ir visų prašo atsinaujint "Laisvę" ir surast daugiau naujų skaitytojų.

Stefanija

Chicago, Ill.

MIRĖ IR PALAIDOTAS JUOZAS BUDRIS

Ilgametis laikraščio "Vilnis" pastato prižiūrėtojas, direkcijos narys ir visų pažangių organizacijų darbuotojas drg. Juozas Budris rugsėjo 24 d. rytą pradėjo skųstis galvos svaigimu. Patarta jam pailsėti. Jis sutiko, bet buvo trečiadienis ir gydytojai nedirba, tad nuėjo į gydytojo raštinę ir grįžo. Apie 4 val. administratorė rengėsi iš raštinės išeiti ir nuėjo pažiūrėti, kaip Juozas jaučiasi. Rado jį dar rimčiau susirgusį. Skubiai nuvežė į Marcy ligoninę, kur buvo padaryta skubi apendicito operacija. Pasirodo, kad suvėluotai, nes apendicitas buvo trūkęs. Gydytojai tikėjosi nuo mirties išgelbėti, bet spalio 1 d. Juozas Budris mirė, sulaukęs 88 m. amžiaus.

Teko susidurti su valdžios įstaigomis, nes šioje šalyje nebuvo jo artimų giminių, jo testamento vykdytoja gyvena Floridoje, o jo dokumentai "District Savings" įstaigoj saugioje dėžėje.

Kol reikalai sutvarkyti sugaišta nemažai laiko ir nebuvo aišku, kada bus jį galima laidoti.

Dėka laidotuvių direktoriaus P. J. Ridiko rūpesčio viskas buvo sutvarkyta, ir spalio 4 d. 3 val. po pietų Juozo palaikai buvo pašarvoti P. J. Ridiko koplyčioje. Spalio 6 d., 10 val. ryto buvo atlaikytos gedulingos apeigos ir Juozas palaidotas Lietuvių Tautinėse kapinėse, jo paties įsigytame sklype, šalia anksčiau mirusio brolio.

Šermenyse ir laidotuvėse dalyvavo daug jo idėjos ir asmeninių draugų.

Atsisveikinimo kalbą pasakė "Vilnies" redakcijos narė Julija Marazienė. Ji pabrėžė velionio nuopelnus darbo žmonių reikalų gynime, taip pat jo ištikimybę laikraščiui "Vilniai" ir neribotai didelį rūpestį pastato prižiūrėjime. Ji teigė, kad vargu "Vilnis" turėjo kitą tokį nuoširdų ir atsidavusį šeimininką, koks buvo Juozas.

V-tė

Remkite Laikraštį "LAISVĘ"

"Laisvės" Bendrovės direktoriams

"Laisvės" Bendrovės direktorių posėdis įvyks pirmadienį, spalio 20 d., 2 val. po pietų, Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. **P. Venta, pirm.**

Moterų Klubo narėms

Niujorko Lietuvių Moterų Klubo susirinkimas įvyks antradienį, spalio 21 d., 2 val. po pietų, Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. **Valdyba**

Atsiprašome

Per "Laisvės" metinį koncertą (rugsėjo 21 d.) L. Bikulčius iš Woodhaven, N. Y. aukojo $15 į fondą, bet jo vardas buvo praleistas spalio 3 d. "Laisvėje", kur buvo paskelbti aukotojų vardai per koncertą.

Atsiprašome.

Administracija

Boston, Mass.

Cambridge Lietuvių Klubo mitinge, kuris įvyko spalio 5 d., Olga Šukiutė-Graham ir jos vyras Frank pridavė man $129.19 ir sako: $100.00 dovana "Laisvei" nuo mano vyro, $15 atnaujinti "Laisvę" mano dėdei—Šukiui Lietuvoje, $12 už mano "Laisvę" ir $2.10 mokestis LLD 2 kp.

Kiek metų atgal, So. Bostone buvo daug progresyvių veiklių šeimynų, kurios turėjo sūnus ir dukteris, bet šiandien tik viena Šukiutė eina tėvų keliu. Kodis, jos vyras, yra lenkas, bet su ją dalyvauja tarpe lietuvių.

Elizabeth Repshis

BRIEFS

Bettina B. Jackson writes in The New York Times:

"As a Ph. D. chemist and biologist who has spent some time studying at Oak Ridge, I am astounded at the current, subtle propaganda which is preparing the American people for a "limited nuclear war." There is no such thing.

In nuclear warfare, physician and patient alike will die or wish they had. Water and land will become useless. Hospitals will topple. There will be no electricity. Civilization will vanish from the earth. There is no cure, only prevention. We need a bold, simple initiative like that of Anwar Sadat."

* * *

Loneliness is making thousands of people sick, according to the Health Insurance Institute. Studies show that loneliness can alter the body's immunity system, causing people to be more susceptible to disease.

University of Maryland statistics show that one major reason loneliness may be on the rise in America is the growing number of family upheavals resulting in divorce.

* * *

For many years, around half the hospital beds in the United States have been occupied by the mentally ill, or those defined to be so by the authorities.

* * *

New York Aido Chorus is learning new songs for upcoming affairs. Rehearsal past Saturday went very well and it was a very pleasant social at the coffee table or should I say dinner table. There was plenty of good food and something special from Ona Babarskas—a spinach loaf. Ona Babarskas and Nellie Venta deserve a very big Thank You from chorus taking care of the table after rehearsals. We do appreciate it. See you Saturday!

* * *

Nancy Gordon, Vincent Andrulis' stepdaughter said: "Vincent always included me as one of his daughters which made me very proud. So our son Bill was also considered his first grandson."

Ilse

Vincent Andrulis' great grandchildren in Salt Lake City, Utah. From left: Karen 6, Kusten 5, Keith 8. Their grandma Nancy says: "They are truly adorable children raised with much love and patience."